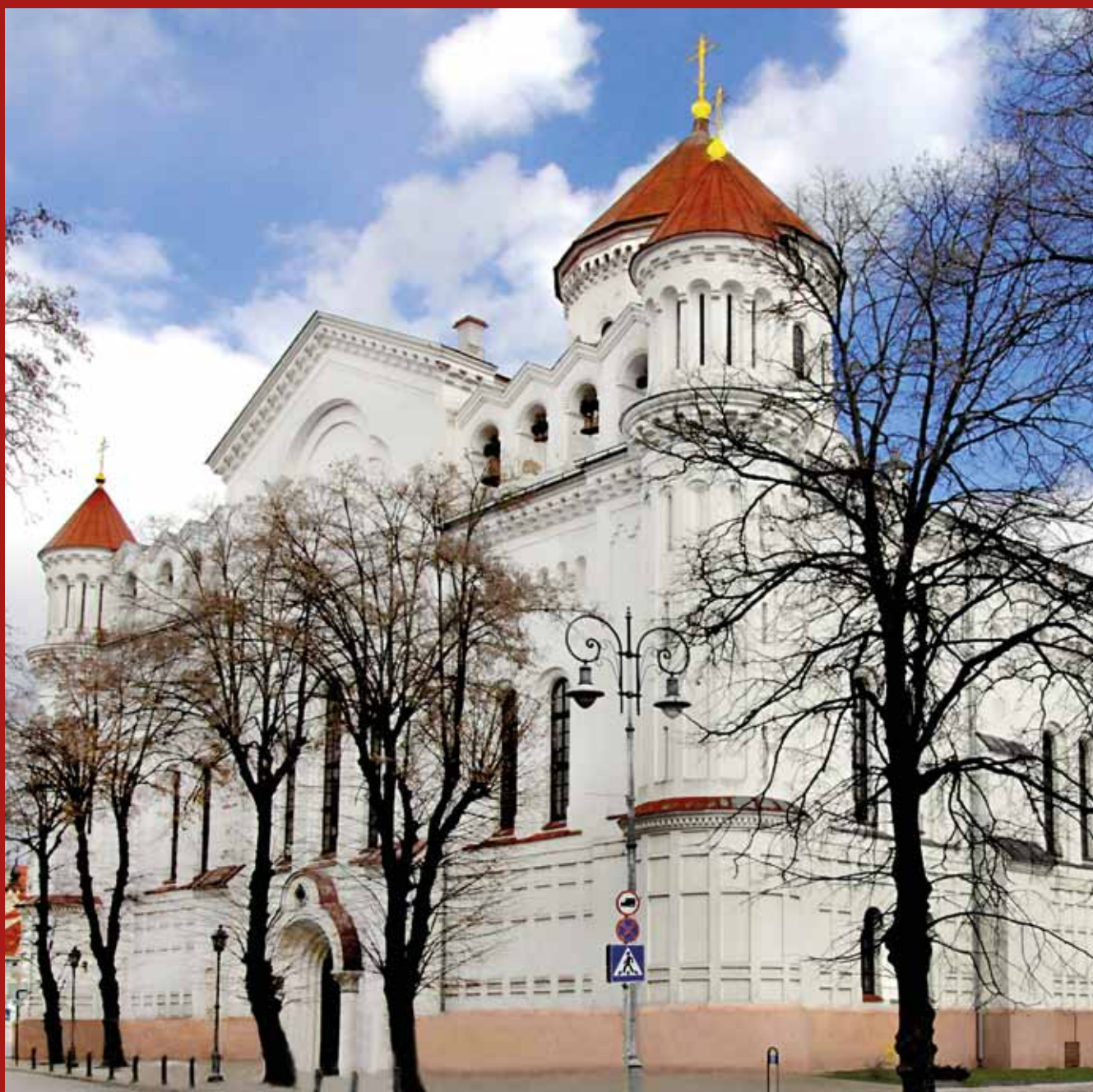

TAUTINIŲ bendrijų 2017 naujienos Nr. 3 (62)

Vilniaus Dievo Motinos Ėmimo į Dangų katedra (stačiatikių bažnyčia)

Šiomet sukanka 620 metų, kai Lietuvoje apsigyveno totoriai ir karaimai. Vyko šiai datai skirtos konferencijos, susitikimai, koncertai, kalbos ir kultūros stovyklos. Trakų rajono savivaldybės tarybos sprendimu dviems Trakų miesto skverams suteikti Totorių ir Simono Firkovičiaus vardai. „Toku būdu taryba pagerbė tautinių mažumų atstovų – totorių ir karaimų – artimai susijusių su Trakų istorija, reikšmę ir svarbą kultūros paveldo palikime, atmintyje ir nūdienoje“, – sakoma savivaldybės pranešime.

p. 6 - 13

Skatindamas romų bendruomenių ir vietos savivaldybių bendradarbiavimą bei savitarpio dialogą, sprendžiant romų tautinei mažumai aktualius integracijos, socialinės įtraukties, švietimo, sveikatos apsaugos ir kitus klausimus, Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės tęsia 2016 m. pradėtą projektą „Vietinės romų platformos – kelias link bendradarbiavimo su savivaldybėmis“, finansuojamą Europos Komisijos lėšomis. Šiame Lietuvos žemėlapyje pavaizduotos vietos, kuriose gyvena romų bendruomenės.

p. 5

Visuomeninė organizacija „Mosty“ („Tiltai“) jau ne vieną dešimtmetį gilinasi į dailininko Mstislavo Dobužinskio gyvenimą ir kūrybą, propaguoja jo kūrybinį palikimą, rengia tarptautines konferencijas, rūpinasi jo šeimos narių kapavieta Rasų kapinėse Vilniuje.

p. 25

Rugpjūčio 12 d. Šiaulių kaime (Širvintų r.) vyko XIII-asis lenkų kultūros festivalis „Dainuok su mumis“. Festivalis suburia Vilniaus krašto lenkų tautybės gyventojus iš Trakų, Vilniaus, Ignalinos, Nemenčinės, Maišiagalos, Jauniūnų ir aplinkinių kaimų drauge dainuoti dainas gimtąja kalba. Festivalyje dalyvavo svečiai iš Baltarusijos ir Lenkijos.

p. 20

Liepos 18 d. bendras Latvijos tautinių mažumų konsultacinės tarybos ir Lietuvos tautinių bendrijų tarybos posėdis vyko valstybės vadovo rezidencijoje – Rygos pilyje. Jame dalyvavo Latvijos Respublikos prezidentas Raimondas Vėjuonis.

p. 4

T u r i n y s

VYRIAUSYBĖJE

Pritarė projektui dėl asmenvardžių rašymo.....2

TAUTINIŲ MAŽUMŲ DEPARTAMENTE PRIE LRV

Aptartos bendradarbiavimo su Baltarusija tautinių mažumų srityje perspektyvos.....2

Tarėsi dėl Vilniaus universiteto lenkų ir rusų studijų.....2

Aptarė pabėgėlių integracijos klausimus.....2

AKTUALIJOS

Tautinių bendrijų atstovų balsai skambėjo Lietuvos himno giedotojų chore.....3

Pristatė pirmąją studijos apie Lietuvos tautines bendruomenes dalį.....3

Latvijos prezidentas R. Vėjuonis dalyvavo dviejų šalių tautinių mažumų atstovų posėdyje.....4

Europos Komisija skyrė 65 tūkst. eurų romų integracijos projektui tęsti.....5

Lietuvos totorių bendruomenė siekia, kad būtų įamžinta jos istorija ir pastatyta mečetė Vilniuje.....6

Trakuose vyko Karaimų kalbos ir kultūros mokykla, skirta 620-mečiui paminėti.....7

Totoriai–musulmonai LDK: praeitis, dabartis, ateitis.....9

Totorių vasaros mokykloje – dainos, tradicijos, muzika, pažintis su egzotiškais gyvūnais.....12

Skveras primins, kur gyveno totoriai.....13

Minėjo romų holokausto aukų dieną.....14

Tarptautinė konferencija „Europos Sąjunga ir Bizantijos kultūros paveldas...“.....16

Žydiškas kalendorius L. Ivinskio kalendorių konkurse pripažintas geriausiu Lietuvoje.....17

Vilniuje Tibeto skvere atidengta lentelė.....17

Sveikinimas Rugsėjo 1-osios – Mokslo ir žinių dienos – proga.....18

Lietuvių ir lenkų jaunimas kūrė drauge plenere Birštone.....18

E. S. Bojadžian – tautinių mažumų atstovė Lietuvos kultūros taryboje.....19

Rėmimo programa žiniasklaidos turiniui tautinių bendrijų kalbomis Estijoje, Latvijoje ir Lietuvoje stiprinti.....19

Širvintų rajone vyko tryliktasis lenkų kultūros festivalis.....20

Kilnojamoji paroda „Pranciškaus Skorinos Rusėniškajai Biblijai – 500“.....21

Kėdainiuose iškilis paminklas Vilniaus Gaonui.....21

F. Ponomariovas, G. Sitykovas. Sentikiai savo gretose nori matyti daugiau jaunimo.....22

Užsienyje gyvenantys litvakai aktyviai naudojami galimybe atkurti pilietybę.....24

„Tamburinas“ šoko ir dainavo.....24

T. Afanasjeva-Kolomiets, J. Rumša. Propaguoja dailininko M. Dobužinskio kūrybą ir rūpinasi jo artimųjų amžinojo poilsio vieta.....25

Ar apleistame name Užupyje bus įkurtas gudų muziejus?.....27

TAUTINĖS MAŽUMOS UŽSIENYJE

Švedakalbiai suomiai nori gauti tautinės mažumos Švedijoje statusą.....28

SUMMARY.....28

Pritarė projektui dėl asmenvardžių rašymo

Vyriausybė priėmė sprendimą dėl pavardžių dokumentuose rašymo.

Birželio 19 d. Vyriausybė pritarė įstatymo pataisoms, kurios atvertų kelią pirmajame paso puslapyje asmenvardžius rašyti su trimis lotyniškais raidėmis – w, x ir q. Pataisos leistų vardą ir pavardę nelietuviškais rašmenimis pagrindiniame paso puslapyje rašyti santuokas su užsieniečiais sudariusiems ir jų pavardes igijusiems šalies piliečiams bei jų vaikams, taip pat Lietuvos lenkams.

Galutinį sprendimą dėl įstatymo priims Seimas.

Kitas projektas, kuriuo pavardžių rašybą nelietuviškais rašmenimis siūlyta įteisinti antrajame asmens dokumento puslapyje, palankaus Vyriausybės vertinimo nesulaukė.

Valstybinė lietuvių kalbos komisija (VLKK) gegužę paskelbė, kad pagrindiniame dokumento puslapyje asmenvardžiai gali būti rašomi nelietuviškais rašmenimis, jeigu tai asmenys, kurie yra sudarę santuoką su užsienio pi-

liečiais, arba tai yra Lietuvos pilietybę igiję užsieniečiai. Pataisų, kurios leistų ir Lietuvos lenkams pavardes rašyti su raidėmis w ar x, kalbininkai nevertino, nes, anot jų, iš projekte pateiktų formuluočių neaišku, kokiems asmenims būtų suteikiama teisė vardus ir pavardes rašyti ne lietuvių kalbos rašmenimis ir kiek tokių asmenų būtų.

Šiuo metu Lietuvoje galiojantys teisės aktai numato, kad Lietuvos piliečių dokumentuose vardai ir pavardės rašomi lietuviškais rašmenimis.

TAUTINIŲ MAŽUMŲ DEPARTAMENTE PRIE LRV

Aptartos bendradarbiavimo su Baltarusija tautinių mažumų srityje perspektyvos

Susitikimo metu. Centre - departamento direktorė dr. Vida Montvydaitė.

Birželio 30 d. Tautinių mažumų departamente vyko susitikimas dėl bendradarbiavimo su Baltarusijos Respublikos įgaliotiniu religijų ir tautybių reikalams susitarimo įgyvendinimo. Susitikime buvo aptartos bendradarbiavimo susitarimo įgyvendinimo perspektyvos ir kiti klausimai.

Pasitarime dalyvavo departamento direktorė dr. Vida Montvydaitė, Ryšių su tautinėmis bendrijomis skyriaus vedėja Rasa Paliukienė, Užsienio reikalų ministerijos atstovė Jurgita Jankūnienė, Baltarusijos ambasados Lietuvoje ministrė patarėja Liudmila Tatarinovič bei patarėja kultūros ir diasporos klausimais Olga Dašinevič.

Baltarusiai yra trečia pagal skaitlingumą tautinė bendruomenė Lietuvoje. Baltarusijoje gyvena nemažai lietuvių.

Tarėsi dėl Vilniaus universiteto lenkų ir rusų studijų

Birželio 30 d. Tautinių mažumų departamente vyko pasitarimas dėl lenkų ir rusų filologijos programų Vilniaus universitete situacijos ir perspektyvų. Pasitarime dalyvavo

departamento direktorė dr. Vida Montvydaitė, Ryšių su tautinėmis bendrijomis skyriaus vedėja Rasa Paliukienė, Vilniaus universiteto Rusų filologijos katedros vedėjas doc.

dr. Pavel Lavrinec ir šios katedros doc. dr. Dagnė Beržaitė bei Polonistikos centro doc. dr. Viktorija Ušinskienė ir doc. dr. Kristina Rutkovska.

Šiuo metu Vilniaus universitete vyksta valdymo reforma.

Aptarė pabėgėlių integracijos klausimus

Liepos 3 d. Tautinių mažumų departamento direktorė dr. Vida Montvydaitė susitiko su Jungtinių Tautų Vyriausiojo Pabėgėlių Komisarato atstove Lietuvoje Renata Kuleš.

Susitikime buvo aptartos pabėgėlių dalyvavimo Lietuvos tautinių bendruomenių veikloje galimybės ir bendradarbiavimo perspektyvos. Dėmesys skirtas prieglobsčio prašytojų

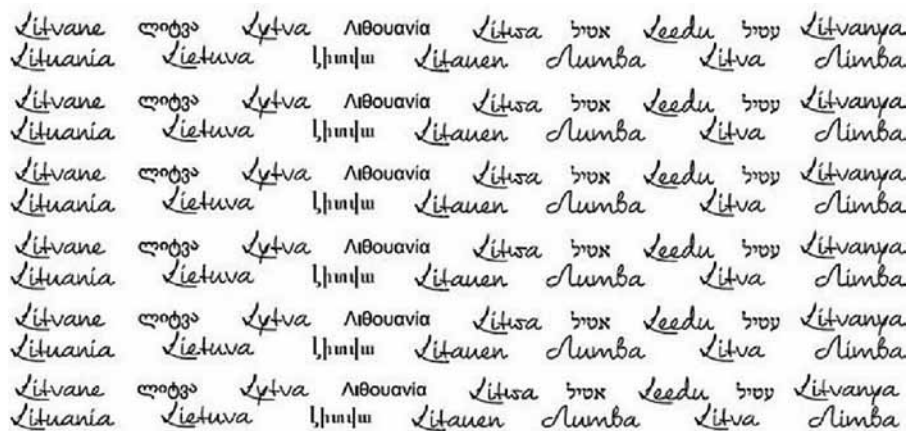
iš Ukrainos klausimui. Jų atsiranda daugiau ir ateityje jų skaičius gali augti.

2015 metais ES šalys užregistravo daugiau nei 1,3 mln. prieglobsčio prašymų. Didžiausią dalį (38 proc.) prieglobsčio ES prašytojų sudarė Sirijos piliečiai.

Tautinių bendrijų atstovų balsai skambėjo Lietuvos himno giedotojų chore

Lietuvai švenčiant Valstybės dieną, liepos 6-ąją, nuo 100 Lietuvos piliakalnių – mūsų valstybės bei tautos tvirtumo bei vienybės simbolių – skambėjo Tautiška giesmė. Lietuvos himno chorui pirmuosius tonus uždavė tų piliakalnių krašte gimę ar augę žymūs Lietuvos atlikėjai, muzikantai ar kolektyvai. Devynerius metus auginta ir puoselėta „Tautiškos giesmės aplink pasaulį“ iniciatyva šiemet tapo Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio šventės pradžia.

Džiugu, kad prie šios iniciatyvos aktyviai prisijungė visų tautybių Lietuvos žmonės. Tautišką giesmę Maišiagalos piliakalnyje giedojo Vilniaus rajono Jauniūnų lenkų kultūros draugijos na-

riai. Šiai progai Jauniūnų draugijos folklorinė grupė „Linksmosios močiutės“ paruošė lietuvių liaudies dainų pyne. Nuo Alytaus rajono Bazorų piliakalnio skambėjo Kauno apskrities totorių bendruomenės narių balsai. Trakuose

vykstančios ketvirtosios Lietuvos totorių vaikų vasaros mokyklos dalyviai prisijungė prie choro Angelų kalvoje.

Prie šios iniciatyvos prisijungė ir kitų rajonų tautinių mažumų atstovai.

TMD inf.

Pristatė pirmąją studijos apie Lietuvos tautines bendruomenes dalį

Birželio 29 d. Tautinių mažumų departamente vyko Rytų Europos studijų centro atliekamo tyrimo apie tautines mažumas Lietuvoje pirmos dalies „Tautinės mažumos Pietryčių Lietuvoje“ pristatymas. Valstybės įstaigų, savivaldybių ir tautinių bendrijų atstovai turėjo galimybę susipažinti su atliekama analize, pirmosiomis studijos įžvalgomis bei pateikti savo pastabas.

Užsakydamas studiją, kuri turi būti atlikta iki 2017 m. pabaigos, Tautinių mažumų departamentas siekė visapusiškai išanalizuoti tautinių mažumų padėtį Lietuvoje, surinkti svarbiausius statistinius rodiklius, remiantis kuriais ateityje galima būtų vykdyti tautinių mažumų padėties Lietuvoje monitoringą bei pradėti diskusiją dėl Tautinių mažumų politikos plėtros strategijos tikslingumo.

V. Montvydaitė, L. Kojala, S. Klimanskis.

Pirmojoje studijos dalyje yra analizuojama tautinių mažumų gausiai apgyvendintų Šalčininkų, Vilniaus, Švenčionių ir Trakų rajonų bei Visagino savivaldybių situacija bei pateikiamos pirminės rekomendacijos dėl

Pietryčių Lietuvos regiono problemų sprendimo.

Tautinių mažumų departamento direktorė dr. Vida Montvydaitė sveikindama susirinkusius pristatė departamento darbus ir pažymėjo,

kad pradėjus nuo tautinių bendruomenių organizacijų duomenų bazės, veiklos ir kultūrų žinyno, yra aki-vaizdu, jog Lietuva stokoja bendros vizijos ir veiksmų plano, skirto tautinių mažumų politikos raidai. „Prieš imantis tolimesnių veiksmų, turime susidaryti aiškų vaizdą, kokia yra situacija iš tiesų – nepolitizuojant tam tikrų temų ir neaštrinant neišspręstų klausimų. Kviesdami į šiandienos pristatymą, esame kelio pradžioje. Įvyks dar ne vienas susitikimas, tarsimės su savivaldybėmis, akademinė bendruomene, nevyriausybinėmis organizacijomis. Tikimės priėmti bendro sprendimo, kokios priemonės yra reikalingos valstybei“, – sakė departamento vadovė.

Studijos rengėjų pastebėjimu, nepaisant to, kad bendrai Vilniaus apskritis yra ekonomiškai stipriausias šalies regionas, jokiame kitame regione neišryškėjo tokie dideli vidiniai išsivystymo netolygumai. ES šalių pavyzdžiai rodo, kad regionai aplink sostinę išsiskiria augimo tempais, tad

Pietryčių Lietuvos regione glūdintis milžiniškas potencialas reikalauja atskiros dėmesio ir investicijų.

Po studijos pristatymo pasisakė – pateiktoms išvadoms oponavę ar savo pasiūlymus ir pastabas teikę Etninių tyrimų instituto vyresnioji mokslo darbuotoja dr. Monika Frėjūtė-Rakauskienė ir Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos instituto doc. dr. Arūnas Baublys bei savivaldybių atstovai sutiko, kad dėmesys Pietryčių Lietuvai ir diskusija yra sveikintini, tautinių mažumų temai tenkantys klausimai – platūs ir gausūs.

Lietuvos lenkų mokslininkų draugijos atstovė dr. Kristina Moroz-Lapin pateikė vertingų pastabų dėl tyrimo atlikimo metodologijos. Tam, kad studijos duomenys kuo objektyviau atspindėtų regiono socialinę ekonominę situaciją, studijoje naudojamus rodiklius ji pasiūlė matuoti ne absoliučiais skaičiais, o santykinai, pateikiant palyginimą su šalies vidurkiais.

Studijos pristatyme dalyvavo Tautinių mažumų departamento direktorė dr. Vida Montvydaitė, Rytų Europos studijų centro mokslininkai Linas Kojala ir Simonas Klimanskis, tautinių mažumų tematika besidomintys mokslininkai, Seimo Pirmininko ir Ministro Pirmininko atstovai, Seimo nariai, Ūkio ir Užsienio reikalų ministerijų, VŠĮ „Versli Lietuva“, Regioninės plėtros departamento darbuotojai, Šalčininkų, Švenčionių, Trakų, Vilniaus rajonų savivaldybių atstovai, Visagino merė Dalia Štraupaitė, Lenkijos ambasados darbuotojai, Lietuvos lenkų draugijos nariai ir kt.

Visoje Lietuvoje lenkai, rusai ir baltarusiai sudaro atitinkamai 6,6, 5,8 ir 1,2 proc. gyventojų, tuo tarpu atitinkami rodikliai Vilniaus rajone yra 52,1, 8 ir 4,2 proc., Šalčininkų rajone – 77,8, 5,4 ir 3,4 proc., Švenčionių rajone – 26, 13,3 ir 4,6 proc., Trakų rajone – 30,1, 8,3 ir 2,4 proc., Visagine – 9,3, 51,9 ir 9,9 proc.

TMD inf.

Latvijos prezidentas R. Vėjuonis dalyvavo dviejų šalių tautinių mažumų atstovų posėdyje

Latvijos Respublikos prezidentas Raimondas Vėjuonis liepos 18 d. dalyvavo bendrame Latvijos tautinių mažumų konsultacinės tarybos ir Lietuvos tautinių bendrijų tarybos posėdyje, kuris vyko valstybės vadovo rezidencijoje – Rygos pilyje.

Latvijos prezidentas padėkojo už iniciatyvą surengti bendrą Latvijos ir Lietuvos tautinių mažumų atstovų susitikimą ir pabrėžė, kad įvairių tautybių atstovai, jų intelektas, triūsas ir meilė savo šaliai kūrė ir kuria mūsų valstybes.

„2018 m. bus minimos Latvijos valstybės įkūrimo ir Lietuvos valstybės atkūrimo 100-osios metinės. Mūsų valstybes kūrė ir kuria įvairių tautybių atstovai ir jų inteligentija, jų darbas ir

Latvijos tautinių mažumų konsultacinės tarybos nariai ir Lietuvos tautinių bendrijų tarybos atstovai po bendro posėdžio nusifotografavo bendrai nuotraukai.

meilė savo šaliai. Vienas iš mano tikslų prezidento poste – Latvijos žmonių vienijimas, sutelktos visuomenės pa-

laikymas. Aš tai dariau dvejus pirmuosius prezidentystės metus, darysiu tai ir ateityje“, – sakė R. Vėjuonis.

Latvijos prezidentas R. Vėjuonis sveikinasi su Lietuvos tautinių bendrijų Posėdžio metu. Trečias iš dešinės – Latvijos prezidentas R. Vėjuonis. tarybos nariais.

Susitikime buvo aptarti pasiruošimo valstybių jubiliejui klausimai, tautinių mažumų bendradarbiavimo galimybės. Svarstyta galimybė surengti bendrą trijų Baltijos valstybių tautinių mažumų atstovų konferenciją bei bendrą susitikimą Lietuvoje.

„Lietuvą ir Latviją sieja ilga ir produktyvi kaimyninio bendradarbiavimo istorija, tačiau iki šiol nebuvo bendrų iniciatyvų tautinių mažumų

bendruomenių lygmenyje. Tikimės, kad užmegztas kontaktas su mūsų kaimynine šalimi padės ateityje įgyvendinti daug abiejų šalių tautinėms mažumoms naudingų projektų“, – teigė Tautinių bendrijų tarybos pirmininkė Gunta Rone.

Tautinės mažumos Latvijoje sudaro apie 38 proc. gyventojų (apie 780 tūkst.). Lietuvoje tautinėms mažumoms priklauso apie 15 proc.

gyventojų (apie 480 tūkst.).

Vizitas į Rygą vyko šios Tarybos pirmininkės Guntos Rone iniciatyva. Pirmą kartą istorijoje Lietuvos tautinių bendrijų tarybos atstovai susitiko su Latvijos prezidentu. Išvyką finansavo Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Latvijos užsienio reikalų ministerija.

TBN inf.

Europos Komisija skyrė 65 tūkst. eurų romų integracijos projektui tęsti

Skatindamas romų bendruomenių ir vietos savivaldybių bendradarbiavimą bei savitarpio dialogą, sprendžiant romų tautinei mažumai aktualius integracijos, socialinės įtraukties, švietimo, sveikatos apsaugos ir kitus klausimus, Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės tęsia 2016 m. pradėtą projektą „Vietinės romų platformos – kelias link bendradarbiavimo su savivaldybėmis“, finansuojamą Europos Komisijos lėšomis.

„Romai sudaro didžiausią Europos etninę mažumą. Daugiau nei 6 milijonai romų gyvena Europos Sąjungoje, dauguma jų turi ES pilietybę. Nepaisant to, diskriminacijos ir socialinės atskirties, su kuria susiduria romai, mastas yra itin didelis“, – sako romų tautinę mažumą kuruojanti Tautinių mažumo departamento Ryšių su tautinėmis bendrijomis vyr. specialistė Gražina Šluško.

Pirmaisiais projekto įgyvendinimo metais buvo užmegzti ryšiai tarp romų

bendruomenių ir savivaldybių. Buvo sukurtas įrankis romams per tarpininkus greičiau ir sėkmingiau spręsti iškilusias problemas, savivaldybių institucijų darbuotojams – susipažinti su romų situacija. Projekto metu buvo surengti mokymai švietimo darbuotojams, dirbantiems su romų vaikais. Pedagogai igijo specifinių žinių apie romų vaikų ugdymo ypatybes. Daug dėmesio buvo skirta romėms moterims, skatinant jas imtis lyderių vaidmens. Projektas buvo įgyvendina-

mas dviem kryptimis: informuojant ir šviečiant visuomenę bei stiprinant romų gebėjimus ir įgūdžius. Sėkmingai baigus pirmąją projekto etapą, 2017 m. liepą gautas finansavimas antros projekto dalies įgyvendinimui. Šiomet jam skirta 65 tūkst. eurų.

Projekto įgyvendinimo metu numatoma įdarbinti apmokytus koordinatorius – tarpininkus tarp romų bendruomenės ir savivaldybių, kurie dirbs Vilniuje, Panevėžyje, Marijampolėje, Kybartuose ir Eišiškėse. Jie padės romams bendrauti su valstybės institucijų atstovais, asistuos romams tvarkant reikalus valstybės ir privačiose institucijose, padės spręsti kitas kasdienio gyvenimo problemas, vykdys švietimo ir prevencijos programas. Planuojama organizuoti seminarą

romų moterims ir mergaitėms, renginius romų jaunimui. Bus organizuojami mokymai su romais dirbantiems pedagogams. Vyks susitikimai su romų koordinadoriais, konsultacijos su savivaldybių atstovais. Taip pat bus atliktos dvi mokslinės studijos: apie romių moterų integraciją išėjus iš įkalinimo įstaigų ir apie teisingumo prieinamumą romų bendruomenės nariams.

„Europos Sąjungos valstybės turi įgyvendinti nacionalines romų

integracijos strategijas socialiniu, ekonominiu, kultūriniu lygmenimis. Ypač svarbus yra romų švietimas ir su juo susijusios programos. Tam, kad romai sėkmingai integruotųsi į visuomenę, būtina suteikti jiems tinkamas sąlygas dalyvauti socialiniame gyvenime, edukacinėse, kultūrinėse veiklose ankstyvame amžiuje. Efektyviai į bendras veiklas su bendraamžiais įtraukti vaikai greičiau adaptuojasi, įgyja reikšmingų socialinių įgūdžių. Taip pat yra svarbu bendradarbiauti

su likusia visuomenės dalimi, supažindinti ją su romų istorija ir kultūra“, – teigia G. Sluško.

2011 m. gyventojų ir būstų surašymo duomenimis, Lietuvoje gyveno 2115 romų tautybės žmonių. 81 proc. romų gyveno miestuose, 19 proc. – kaimo vietovėse. Daugiausia romų gyveno Vilniaus (38 proc.), Kauno (23 proc.), Šiaulių (11 proc.), Marijampolės (10 proc.) ir Panevėžio (7 proc.) apskrityse.

TMD inf.

ŠIEMET MINIMOS TOTORIŲ IR KARAIMŲ ĮSIKŪRIMO LIETUVOJE 620-OSIOS METINĖS

Sveikiname vienas seniausių mūsų šalies tautas jubiliejaus proga!

Lietuvos totorių bendruomenė siekia, kad būtų įamžinta jos istorija ir pastatyta mečetė Vilniuje

Liepos 19 d. Seimo Pirmininkas Viktoras Pranckietis susitiko su Lietuvos totorių bendruomenės atstovais. Susitikime dalyvavo Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos pirmininkas prof. dr. Adas Jakubauskas, jo pavaduotojas Motiejus Jakubauskas, Lietuvos musulmonų-sunitų muftijus Romas Jakubauskas, Kauno apskrities totorių bendruomenės pirmininkas Kęstutis Zenonas Šafranavičius, Klaipėdos totorių bendrijos „Nur“ pirmininkas Ilfiras Gibadulinas.

Šiemet sukanka 620 metų, kai totoriai apsigyveno Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje. Totorių bendruomenės atstovai pristatė Seimo vadovui jubiliejinių metų renginius. Buvo aptartos aktualios šiai vienai seniausių šalies tautinei grupei problemos. Totoriai nori Vilniuje įkurti muziejų, buvusių senųjų totorių kapinių ir mečetės vietoje pastatyti

Iš kairės: M. Jakubauskas, R. Jakubauskas, V. Pranckietis, A. Jakubauskas, I. Gibadulinas, K. Z. Šafranavičius.

monumentą, taip pat sostinėje turėti mečetę.

„Mums labai opus klausimas yra muziejaus steigimas Vilniuje, kadangi turime sukaupe labai daug artefaktų, kurie paprasčiausiai turėtų būti kur nors patalpinti. Mes suvokiame, kad

dabartinei kartai tai yra svarbu, bet po mūsų kitoms kartoms gali būti nebe taip svarbu, jie gali išnykti“, – sakė Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos pirmininkas, M. Romerio universiteto profesorius dr. Adas Jakubauskas.

Pasak jo, totoriai pageidautų, kad muziejus būtų įkurtas pastate Goštauto g. 11, kuriame buvo įsikūręs Pusulaidininkų fizikos institutas, bet dabar jis persikelia kitur. Šioje vietoje stovėjo mečetė, buvo įsikūręs totorių kaimas.

„Totorių Lukiškės buvo nuo šv. Pilypo ir Jokūbo bažnyčios iki pat Seimo prieigų. Tai buvo toks didelis, istoriškai susiformavęs kaimas nuo XV amžiaus. Deja, jis traukėsi, traukėsi, kol 1968 m. sovietai visiškai sunaikino jo pėdsakus. Buvo nugriauta mečetė ir sunaikintos kapinės. Čia mes matytume galimybę viską padaryti, grįžti į savo istorinę vietą, į savo istorinę teritoriją“, - teigė prof. dr. A. Jakubauskas.

Šioje vietoje norima pastatyti ir

monumentą, kuris įamžintų buvusias kapines ir mečetę.

Lietuvos musulmonų muftijaus Romo Jakubausko teigimu, bendruomenė turi siūlymų, kaip galėtų būti įamžintas atminimas. Skulptorius Jonas Jagėla yra parengęs memorialo maketą: keturių metrų aukščio stela su perlūžusia mečete simbolizuoja istoriją nuo XIV amžiaus ir nutrūkusią 1968 m., kai mečetė ir kapinės buvo sunaikintos.

Anot muftijaus, iš mirties taško nejudą ir sklypo skyrimo mečetei reikalai. Sostinės savivaldybė pasiūlė sklypą prie vakarinio aplinkelio. Jis tiktų bendruomenei, bet detalusis planas daromas labai lėtai.

„Tikimės, kad istorinė tiesa bus atkurta, ir Vilniuje mečetė bus pa-

statyta. Ji šiame mieste stovėjo šimtmečius, tad kodėl neatkūrus tokio statinio ir šiais laikais. Bendruomenė turėtų savo maldos namus, kur galėtų rinktis, mokyti vaikus, jaunimą savo religijos pagrindų“, - kalbėjo R. Jakubauskas.

Seimo Pirmininkas V. Pranckietis pažymėjo, kad kai kuriuos projektus būtų galima įtraukti į valstybės atkūrimo šimtmečio programą.

„Manau, kad turėtų būti integruoti bent jau pažymėjimai tų vietų, kurios susijusios su totorių bendruomene ir jos istorija. Kiti dalykai, kurie reikalauja didesnio pasirengimo, žinoma, turės užimti tam tikrą laiką“, - teigė parlamento vadovas.

Lietuvoje gyvena apie tris tūkstančius totorių. **TBN inf.**

Trakuose vyko Karaimų kalbos ir kultūros mokykla, skirta 620-mečiui paminėti

Liepos 14–21 d. Trakuose vyko 15-oji tarptautinė Karaimų kalbos ir kultūros mokykla, kurią rengia Lietuvos karaimų kultūros bendrija (pirmininkė dr. Karina Firkavičiūtė). Jubiliejinė mokykla vyko jubiliejiniais metais. Šiemet sukanka 620 metų, kai karaimai apsigyveno Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje.

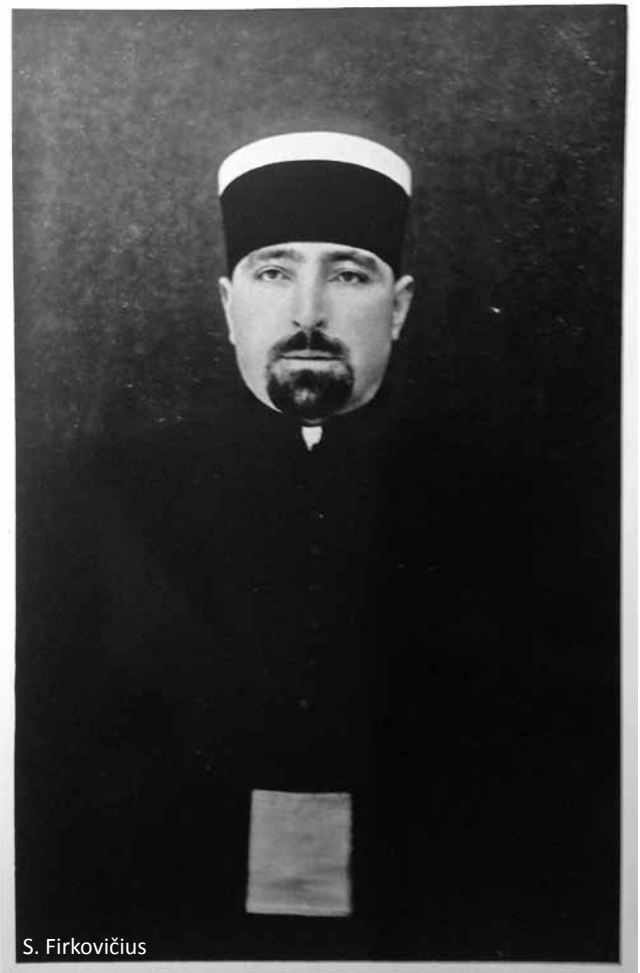
Apie istoriją – nenuobodžiai

Karaimų kalbos ir kultūros mokykla – tradicija, kuri kasmet į Trakus suburia įvairiose šalyse gyvenančius karaimus. Šiemet į ją atvyko apie 100 žmonių.

Mokykloje buvo supažindinama su šios tautinės mažumos paveldu, kultūra. Kalbos buvo mokoma per istorinius pasakojimus. Karaimų legendos įpintos ne tik į atsiminimus, bet ir į sportinius žaidimus. Vakarinuose seminaruose pranešėjai dalinosi naujomis išvalgomis apie karaimų istoriją.

Integrali mokyklos bendros edukacinės programos dalis buvo Lietuvos karaimų kultūros bendrijos pirmininkės dr. Karinos Firkavičiūtės parengtos penkios ekskursijos po

karaimiškus Trakus. Šv. Jono Nepomuko kolytstulpis, Pusiasalio pilis, Karaimų kultūros Serajos Šapšalo vardo muziejus, karaimų mokykla ir kenesa, daug gyvenamųjų namų Karaimų gatvėje, kurie mena juose gyvenusius, kūrčius, nusipelnčius žmones, palikusius neišdildomą pėdsaką karaimų bendruomenės istorijoje. Prie kiekvieno objekto buvo pasakojama jo istorija, žmonių, susijusių su šiais objektais, biografijos.

S. Firkavičius

Trakų rajono merė Edita Rudelienė (antra iš kairės), šalia – ambasadorė dr. Halina Kobeckaitė, ambasadorius Romualdas Kozyrovičius (trečias iš dešinės), Lietuvos karaimų kultūros bendrijos pirmininkė dr. Karina Firkavičiūtė, Lietuvos karaimų bendruomenės pirmininkas Jurijus Špakovskis.

Scenoje – mokyklos dalyviai

Pagal tradiciją mokyklos darbą vainikuoja baigiamasis koncertas Trakų kultūros rūmuose. Patys mažiausieji – darželinukai ir jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikai, vadovaujami Kotrynos Rajeckaitės, parengė vaidinimą „Atvira karaimų kalbos pamoka“. Vyresniojo amžiaus vaikai ir jaunimas, vadovaujami Aidaro Lavrinovičiaus, karaimų kalba suvaidino K. Rajeckaitės parašytą pjesę „Kur agurkai?“. Kaip visada, koncerte pasirodė Lietuvos karaimų šokių ansamblis „Birlik“ („Vienybė“) (vadovė Ina Lavrinovič). Koncerte dalyvavo svečiai – Lenkijos karaimų šokių ansamblis „Dostlar“ („Draugai“) (vadovė Violeta Firkovič).

Kelionės po Lietuvą

Rengdami mokyklos programą, organizatoriai jau nebe pirmus metus į ją įtraukia ir pažintines keliones po Lietuvą.

„Norima, kad ir atvykę svečiai, ir mes patys geriau pažintume savo Tėvynę. Prieš kelerius metus visi dalyviai važiavo į Biržus, kur susipažino ne tik su karaimų gyvenimo šiame Šiaurės Lietuvos mieste pėdsakais, bet ir su

Biržų krašto istorija. Paskui buvo išvyka į Anykščius, kur buvo domimasi istorinėmis rajono vietomis, aplankytas Puntukas, lankytasi Arklių muziejuje ir kopta prie Laimės žiburio. Pernai dalyviams buvo surengta išvyka į Molėtų observatoriją“, – pasakojo aktyvi mokyklos renginių dalyvė ambasadorė dr. Halina Kobeckaitė.

Šįmet mokyklos dalyviai važiavo į Kauną. Čia jie aplankė Mikalojaus Konstantino Čiurlionio muziejų, Kauno pilį, IX fortą. Beje, ekskursiją po Kauną vedė karaimų tautietis Andžėjus Pileckis. O kur dar išvykos į artimesnes vietas, pavyzdžiui, į Užutrakio parką, grafo Juozapo Tiškevičiaus dvaro rūmus, Šokolado namus Trakuose.

Atminimo lenta, skirta S. Firkovičiui.

S. Firkovičiaus skveras

Trakų rajono savivaldybės sprendimu skveras prie tilto į Trakų salos pilį pavadintas S. Firkovičiaus vardu. Iškilminga vardo suteikimo ceremonija vyko liepos 18 d. Karaimų kalbos ir kultūros mokyklos metu.

Prieš 620 metų laisvame Trakų miesto plote tarp abiejų pilių didysis kunigaikštis Vytautas po antrojo karo žygio įkurdino karaimus, atsivestus iš Krymo. Tada atkeltos 383 šeimos, kuriose buvo karių, raštininkų, vertėjų, prekybininkų, smulkių amatininkų.

Iškilmių dalyvius sveikino Lietuvos karaimų kultūros bendrijos pirmininkė dr. Karina Firkavičiūtė.

Trakų rajono merė Edita Rudelienė pažymėjo karaimų bendruomenės indėlį į Trakų krašto ir šalies istoriją, palinkėjo puoselėti savo tradicijas ir tautinę savastį. Merė sakė, kad skverą pavadinti S. Firkovičiaus vardu pasiūlė Trakų rajono garbės pilietė, ambasadorė dr. Halina Kobeckaitė. Rajono savivaldybės taryba pritarė šiai idėjai.

Prisiminimais apie S. Firkovičių pasidalijo dr. H. Kobeckaitė. Ji pastebėjo, kad S. Firkovičius buvo žvejys, iki senatvės liko ištikimas simbolišiam ritualui – kiekvieną vakarą apeiti Trakų salos pilį.

Šiltų žodžių apie savo senelį tarė pirmosios atkūrusios nepriklausomybę Lietuvos vyriausybės ministras, ambasadorius Romualdas Kozyrovičius. Jis prisiminė, kaip buvo auklėjami vaikai gausioje senelio šeimoje, kurioje jie

Ekskursijos po Trakus metu.

S. Firkovičius skveras.

Vytauto Žemaičio nuotraukos

igijo svarbiausias gyvenimo vertybes.

Buvo perkirpta simbolinė skvero atidarymo juosta bei atidengta lentelė, kurioje lietuvių ir karaimų kalbomis parašytas skvero pavadinimas.

Tautos patriarchas

Simonas Firkovičius, penktas vaikas šeimoje, gimė Trakuose 1897 m. Čia baigė septynmetę mokyklą, vėliau dirbo pas dėdę Pskove tabako parduojuvėje, buvo pašauktas į carinę kariuomenę, dalyvavo Pirmajame pasauliniame kare. Prasidėjęs Rusijoje revoliucijai, jam kartu su vyresniuoju broliu Josifu pavyko nuvykti į Eupatoriją, kur jau buvo nemažai Trakų karaimų. Čia Simonas baigė karaimų dvasinę seminariją, vedė devyniolikmetę gražuolę Sofiją Du-

binskaite. 1919 m. jie kartu su kitais karaimais grįžo iš Krymo į Trakus.

Trakuose jaunavedžiai apsigyveno naujame tetos jiems padovanotame name Karaimų g. 42. Iš šio namo jie niekada niekur nebuvo išsikėlę. Čia gimė visi šeši jų vaikai – dvi dukterys ir keturi sūnūs. Sofija mirė 1978 m. S. Firkovičius mirė 1982 m. balandžio 16 d. Palaidotas Trakų karaimų kapinėse. Švenčiant karaimų ir totorių įsikūrimo Lietuvoje 600-ąsias metines, prie šio namo buvo atidengta atminimo lenta, skirta S. Firkovičiui.

Šio iškilaus žmogaus, kurio 120-osios gimimo metinės minimos šiemet, nuopelnai karaimų tautai, Trakams nepaprastai dideli. Jis buvo pirmosios karaimų pradinės mokyklos direktorius, o ją uždarius, religijos ir kalbos mokė parapijinėje mokykloje

prie kenesos. Šešis dešimtmečius S. Firkovičius vadovavo visoms apeigoms ir pamaldoms Trakų kenesoje. Jis buvo karaimų kalbos ir religijos puoselėtojas, švietėjas, folkloristas, poetas, dramaturgas, vertėjas. Karaimai labai vertina jo pastangas, kurios nepaisant sudėtingų istorinių XX a. antrosios pusės pokyčių ir pervartų, leido išsaugoti karaimų tautinį tapatumą, kalbą, religiją ir išlikti kaip tautai.

Pasak Lietuvos karaimų kultūros bendrijos pirmininkės dr. Karinos Firkavičiūtės, S. Firkovičių drašiai galima vadinti viena šviesiausių ir iškiliausių XX a. karaimų tautos asmenybių. Kalbininkas Zigmas Zinkevičius, kuris turėjęs nemažai progų bendrauti su šiuo žmogumi, jį vadino karaimų patriarchu.

TBN inf.

Totoriai–musulmonai LDK: praeitis, dabartis, ateitis

Birželio 27-28 d. Vilniaus universitete vyko Tarptautinė mokslinė konferencija „Totoriai–musulmonai Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje: praeitis, dabartis, ateitis“. Konferencija surengta minint 620-ąsias totorių istorijos, religijos ir kultūros Baltarusijoje, Lenkijoje ir Lietuvoje metines. Apie jos lygį galima spręsti iš organizatorių sąrašo: Vilniaus universitetas, Lietuvių kalbos institutas, Torūnės Mikalojaus Koperniko universitetas (Lenkija), šio universiteto Kitabistinių tyrimų centras, Baltarusijos valstybinis universitetas, Baltarusijos nacionalinės mokslų akademijos Centrinė mokslinė Jakubo Kolaso biblioteka, Baltstogės universitetas. Į konferenciją atvyko mokslininkai iš Baltarusijos, Lenkijos, Rusijos, Ukrainos, Turkijos, Bulgarijos, Anglijos.

Viena seniausių Europoje

„Nepaisant įvairių praėjusių įvykių totoriai Lietuvoje daugiau kaip šešis šimtus metų taikiai sugyveno su tituline tauta ir kitomis tautomis, išlaikė savastį. Tai viena seniausių Europoje musulmonų bendruomenė. Ši tauta pabrėžė Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės daugia-kultūrį palikimą, kurį turime saugoti ir puoselėti“, - pradėdama konferenciją, sakė Vilniaus universiteto docentė dr. Galina Miškinienė.

Ji pažymėjo, kad Lietuvos musulmonų bendruomenė neprarado mokslininkų dėmesio. Kas penkeri metai, pradėdant nuo 1997-ųjų,

mokslininkai susirenka pasidalinti savo naujomis išvalgomis. Pasak G. Miškinienės, šios konferencijos pagrindinis tikslas – pristatyti naujausius tyrimus, pasidalinti gautais moksliniais duomenimis ne tik totorių, bet ir kitų tūrų tautų istorijos, kultūros, religijos, kalbos ir literatūros tyrimų srityse. „Šioje konferencijoje taip pat bus siekiama aptarti naujus iššūkius, su kuriais totoriai susiduria jau dabar XXI amžiuje“, - teigė mokslininkė.

Ir emocinis ryšys, ir projektai

Konferencijoje kalbėjo Turkijos ambasadorė Lietuvoje Aydan Yamancan.

„Yra dvi priežastys, dėl kurių dabar aš esu čia, - sakė ambasadorė. – Visų pirma tai yra emocinis ryšys, kuris yra labai svarbus turkams. Totorių bendruomenę laikome savo labai artimais giminaičiais ir labai vertiname žmogiškuosius ryšius tarp Turkijos ir kitų šalių, tokių kaip Lietuva, Lenkija, Baltarusija, Ukraina, Rusija ir kt.“

Kita priežastis, anot A. Yamancan, yra organizacinė ir finansinė. „Mes vertiname skaidrų, konstruktyvų bendradarbiavimą su Lietuvos valdžios institucijomis, kurios palaiko totorių

Konferencijos salėje.

istorinio, kultūrinio ir religinio totorių paveldo apsauga“, - teigė ji.

Ambasadorė dėkojo Tautinių mažumų departamento direktorei dr. Vidai Montvydaitei už „atsidavimą šiam darbui“.

Pati Turkija palaiko Lietuvos totorių bendruomenę per įvairius projektus ir įvairią veiklą. Ambasadoje yra patarėjas religijos klausimais, kuris koordinuoja visą veiklą ir paslaugas musulmonams bendrai ir Lietuvos totoriams konkrečiai.

„Lietuvoje dirba du dvasiškai iš Turkijos. Vienas gyvena Vilniuje nuo 1993 m., o kitas Kaune – nuo 2011 m. Jie teikia religines pasaugas musulmonų bendruomenei. Yra

dvasiškių, kurie atvyksta Ramadano metu. Taip pat yra atnaujintas Islamo kultūros ir švietimo centras Vilniuje, kurio renovaciją finansavo Turkija. Šiuo metu tai vienintelė vieta Vilniuje, kur musulmonai gali atlikti savo religines pareigas, - kalbėjo ambasadorė. – Taip pat yra nemažai projektų, kuriuos finansuoja Turkija, Lietuvos kultūros ministerija ir Europos Sąjunga. Nuo 2014 m. remiama totorių vaikų ir jaunimo vasaros mokykla“.

A. Yamancan pabrėžė aktyvų Turkijos ir Lietuvos universitetų bendradarbiavimą. Pernai 150 studentų iš Turkijos pradėjo studijuoti Lietuvoje, o 248 jaunuoliai iš Lietuvos išvyko studijuoti į Turkijos aukštąsias mokyklas. Apie 120 lietuvių studijuoja turkų kalbą įvairiuose Lietuvos universitetuose.

„Vilniaus universitete yra Turkų kalbos centras, su kuriuo mes glaudžiai bendradarbiaujame. Teikiame jam mokymo medžiagą, studentams mokame stipendijas. Man buvo labai malonu dalyvauti iškilmingoje ceremonijoje, kurios metu buvo įteikti diplomai baigusiems Orientalistikos studijas“, - sakė Turkijos ambasadorė A. Yamancan.

Ištikimi etniškumui

Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktorė dr. Vida Montvydaite kalbėdama konferencijoje pažymėjo, kad totoriai yra viena seniausių šalies tautinė bendrija.

Vilniaus universiteto docentė dr. Galina Miškinienė (k.), Kazanės universiteto (Rusija) profesorė Diliara Usmanova, Marmaro universiteto (Turkija) dėstytoja dr. Liaisan Sahin.

Konferencijos dalyviai prie mečetės Bohonikuose (Lenkija).

„Manome, su mumis sutiks mūsų kolegos baltarusiai, lenkai, ukrainiečiai, kad mūsų šalių istorija būtų sunkiai įsivaizduojama be mūsų regione gyvenančių totorių ir karaimų bendruomenių, kurios šiomet švenčia apvalią datą“, - teigė departamento vadovė.

Pasak jos, konferencijose, skirtose integracijos klausimams, tautinių bendrijų tematikai, dažnai keliamas klausimas: „Kaip sekasi totorių bendruomenėms mūsų regione išlaikyti savo tapatumą, kultūros bruožus, kulinariją ir būti sėkmingais, atsakingais savo šalių piliečiais? Kas padėjo bendruomenėms išlaikyti savo etniškumą šimtmečiais?“

„Mūsų šalis patiria didelę emigraciją. Bendraujant su išvykusiais, kurie ne po dešimtmečių, ne po šimtmečių, o po kelerių metų sako, kad jau sunkiai prisimena lietuvių kalbą, atitrūksta nuo Lietuvos gyvenimo. Totoriai regione yra unikalūs savo ištikimybe etniškumui, ištikimybe tikėjimui“, - sakė dr. V. Montvydaitė.

Konferencijoje didelė svarba teikiama totorių musulmonų tematikai. „Mes gyvename tokiais laikais, kada tikėjimas, islamą išpažįstantys žmonės yra sutapatinami su grėsmėmis. Totorių bendruomenės ypač mūsų regione jaučia didelę atsakomybę. Totoriai atlieka didelį aiškinamąjį,

šviečiamąjį darbą visuomenėje apie islamą, tikėjimą, musulmonus. Tai, ką daro mūsų vietiniai žmonės, mūsų piliečiai, yra šimtą kartų vertingiau negu būtų daroma atvykstančių svečių. Totoriai savo asmeniniu indėliu, savo gyvenimu, savo veikla įrodo, kaip galima taikiai sugyventi, efektyviai kurti darnią visuomenę“, - kalbėjo Tautinių mažumų departamento direktorė.

Platus ratas klausimų

Mokslininkų iš minėtų šalių skaitytuose pranešimuose buvo nagrinėjamas platus ratas LDK totorių istorijos, kultūros, religijos, kontaktų su kitomis tautomis, rankraščių ir kitų klausimų.

Seminaro programa buvo padalyta į tris dalis: plenarinis posėdis, pirmoji ir antroji sekcijos. Pirmojoje sekcijoje buvo nagrinėjami istorijos, kultūros ir religijos klausimai, antroji skirta kalbos ir literatūros temoms aptarti.

Plenariniame posėdyje buvo išklaustyta Vilniaus universiteto docento dr. Grigorijaus Potašenko pranešimas apie toleranciją, kultūrų įvairovę ir solidarumą senojoje ir naujojoje Lietuvoje. Jo kolegė VU doc. dr. Galina Miškinienė, remdamasi vienu dokumentu iš Turkijos valstybinio archyvo, analizavo LDK ir Osmanų imperijos istorinius ryšius. Turkijos ambasados patarėjas Ibrahim Ceyhan religijos klausimais skaitė pranešimą tema „Lietuvos imamų žinios apie islamą XX a. pradžioje (Raižių imamų pavyzdys)“.

Konferencijos dalyviai klausėsi Marijos Krupoves-Berg koncerto. Atlikėjos, folkloristės, dialogo kultūros puoselėtojos repertuare – Lietuvos tautų dainos lietuvių, lenkų, baltarusių, rusų, jidiš, totorių, karaimų, romų kalbomis.

Konferencijos dalyviai lankėsi Nemėžyje ir Keturiasdešimt totorių kaime Vilniaus rajone, kur susitiko su vietos totorių bendruomenėmis.

Birželio 29-30 d. konferencija tęsė darbą Bohonikuose (Lenkija).

TBN inf.

Dainuoja M. Krupoves-Berg.

Natelos Statkienės nuotraukos

Totorių vasaros mokykloje – dainos, tradicijos, muzika, pažintis su egzotiškais gyvūnais

Liepos 3–11 d. Trakų poilsio bazėje „Kempingas slėnyje“, simbolinėje totoriams vietoje, vyko tradicinė Kūrybinė totorių vasaros mokykla. Čia prieš keletą šimtmečių buvo totorių gyvenvietė. Mokyklą jau ketvirtą kartą iš eilės organizavo Totorių kultūros centras. Šiomet ji skirta pažymėti totorių įsikūrimo Lietuvoje 620-ąsias metines.

Pabrėžė mokyklos svarbą

Mokykloje dalyvavo vaikai ir jaunimas iš Vilniaus, Klaipėdos, Visagino, Kauno, Alytaus, Vilniaus rajono Nemėžio bei Keturiasidešimt totorių kaimų, iš viso apie 50 žmonių. Jie gilinosi į totorių istoriją, kultūrą, susipažino su tradicijomis ir papročiais, mokėsi dainuoti, šokti, groti muzikos instrumentais.

„Šiomet mūsų mokyklos programa buvo skirta giliau susipažinti su totorių ir turkų vestuvių papročiais. Mums, kaip ir ankstesniais metais, daug padėjo Kazanės, Krymo, Turkijos konservatorijų dėstytojai“, – sakė Totorių kultūros centro vadovė Almira Parmaksizoglu.

Jos teigimu, šiomet mokykla nuo ankstesnių skyrėsi ir tuo, kad jos dalyviams buvo sudaryta galimybė dalyvauti stažuotėje Turkijoje. Čia juos dainų, šokių mokė, su turkų tradicijomis supažindino Burso savivaldybės konservatorijos pedagogai.

Be dalykinių užsiėmimų, moky-

klos dalyviai turėjo ir pramogų. Tradiciškai buvo surengta totorių nacionalinė šventė – Sabantujus. Trakų amatų centras padovanojo edukacinę ekskursiją į pirmąjį Lietuvoje alpakų ūkį Seimėnų kaime Trakų rajone. Visi džiaugėsi ir išskyla laivu Galvės ežere, kur skambėjo mokykloje išmoktos dainos.

Liepos 6 d. – Valstybės dieną mokyklos dalyviai kartu su viso pasaulio lietuviais giedojo „Tautišką giesmę“.

O liepos 11 d. Trakų kultūros centre vyko mokyklos dalyvių baigiamasis koncertas. A. Parmaksizoglu ir Totorių kultūros centro vyr. koordinatorius Osman Ender Parmaksizoglu lietuvių ir turkų kalbomis gausiai susirinkusiems žiūrovams papasakojo apie mokyklos darbą.

Renginio dalyvius sveikino Turkijos ambasadorė Lietuvoje Aydan Yamancan. Ji pabrėžė tokios moky-

klos svarbą jaunajai totorių kartai, siekiamą perduoti jai protėvių per amžius puoselėtas tradicijas bei tautinės kultūros klodus.

Tautinių mažumų departamentu prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Ryšių su

Mes – Lietuvos totoriai.

tautinėmis bendrijomis vyr. specialistė Irma Rabcevičienė už asmeninį indėlį supažindinant jaunąją Lietuvos totorių kartą su totorių folkloru, padedant atskleisti bei ugdyti vaikų ir jaunimo kūrybinį potencialą. A. Parmaksizoglu įteikė departamentu direktorės dr. Vidos Montvydaitės Padėkos raštą.

Susirinkusius sveikino ir dovanų įteikė Burso savivaldybės konservatorijos orkestro direktorius Turgai Mercan.

Chna apeigos

Vėliau vakaro dalyviai žiūrėjo koncertinę programą, kurią sudarė trys dalys. Vestuvės susideda iš daugelio dalių. Koncerto organizatoriai ir atlikėjai nusprendė parodyti pradinę jos dalį – mergvakarį. Apie jį pasakojo koncerto vedėja Jelena Tračuk.

Pirmoji dalis buvo skirta turkų tradicijoms. „Keletą dienų prieš vestuves nuotakai atliekamos chna apeigos. Namuose susirenka jos draugės. Merginos šoka, paskui pačios artimiausios draugės chna tepa

Alpakos – smalsūs, draugiški gyvūnai.

TKC nuotraukos

nuotakos rankas, visos dainuoja. Po chna apeigos jaunikis kviečia jaunąją vestuvinei ceremonijai“, - turkų papročius aiškino J. Tračuk.

Beje, chna apeigos Turkijoje atliekamos trimis atvejais: kai jaunikis šaukiamas į kariuomenę; kai atliekamos „kurban koča“ apeigos; kai mergina ruošiasi ištekti. Šis paprotys gyvuoja šimtmečius.

Kraitis ir dovanos jaunikio giminėms

Pristatydama Kazanės totorių vestuvių tradicijas, Jelena sakė, kad tai totorių-mišarėjų apeigos. Ši etninė grupė išsaugojo senovinius mergvakario papročius, kuris prasidėdavo nuo suknelės kraštų siuvinėjimo. Nuotakos draugės ir giminaitės ruošė kraitį ir dovanas jaunikio giminėms. Pagal papročius jaunajai reikėjo gailiai raudoti, kad gy venimas būtų laimingas. Draugės atlikdavo apeiginę raudą, o pati nuotaka tik aimanuodavo.

Šioje dalyje koncerto dalyviai šoko tradicinius liaudies šokius, dainavo dainas. Šamilio Zainulino iš Visagino šokis buvo azartiškas, akcentuotais žingsniais ir lengvais šuoliukais. Totorių liaudies dainas atliko Kazanės konservatorijos absolventė, talentinga totorių folkloro pedagogė Lilia Ziganšina. Savo profesionalizmu žavėjo žmogus-orkestras Damiras Gabdrakhmanovas iš Kazanės, totoriškas melodijas grojęs keliais instrumentais vienu metu.

Chna naktis

O kokie Krymo totorių mergvakario papročiai?

„Jie vadinami chna naktimi. Chna naktis – tai atsisveikinimo apeigos su gimtaisiais nuotakos namais. Tai yra paskutinė jos mergautinė naktis. Šią senovinę tradiciją totoriai išsaugojo iki mūsų dienų. Veiksmas vyksta nuotakos namuose. Nuotaka po pirties, kurioje ją prausė, dažė plaukus

chna dažais, rengė švariais drabužiais, vedama į namus. Išpuoštame kambaryje jos laukiančios draugės dainuoja liūdnas dainas, kurios pravirkdo nuotaką“, - kalbėjo J. Tračuk.

Vėliau giminaitė, paprastai tai būna nuotakos teta, atlieka chna apeigas – dažo nuotakos delnus, į kiekvieną delną įdeda po auksinę monetą ir užriša raudoną skarelę.

Pasak totorių tradicijų žinovės, netekėjusioms draugėms taip pat dažomos rankos, nes pagal senovės prietarus, tai padės joms greičiau ištekti. Tęsdama chna apeigas, nuotakos mama jai nuplauna rankas, bučiuoja ir sveikina. Savo ruožtu dukte bučiuoja rankas motinai ir prašo jos palaiminimo. Po to mama, palaiminusi dukrą, pariša jai ant juosmens skarelę. Svečiai sveikina nuotaką.

Pabaigoje koncerto dalyviai atliko šokį su žvakėmis ir dainavo totorių liaudies dainas.

TBN inf.

Skveras primins, kur gyveno totoriai

Minint totorių ir karaimų apsigyvenimo Lietuvoje 620-ąsias metines, Trakų rajono savivaldybės sprendimu Totorių vardas suteiktas skverui tarp Vytauto g. 33 ir 19 numeriais pažymėtų namų. Skveras prie tilto į Trakų salos pilį pavadintas vienos iškiliausių XX a. karaimų kultūros veikėjų Simono Firkovičiaus vardu. (plačiau 8 p.)

„Tokiū būdu taryba pagerbė tautinių mažumų atstovų – totorių ir karaimų – artimai susijusių su Trakų istorija, reikšmę ir svarbą kultūros paveldo palikime, atmintyje ir nūdienoje“, – sakoma savivaldybės pranešime.

Totorių skveras jungiasi su už savivaldybės pastato buvusia gausiai totorių apgyvendinta teritorija. Totoriai nuo Vytauto laikų buvo įsikūrę Trakuose, Dūdakalniū (kalva su prieigomis tarp Trakų, Ežero ir V. Kudirkos gatvių) vadinamoje vietoje, kurioje įvairiais laikotarpiais gyveno iki 300 gyventojų. Mieste buvo mečetė.

Šiam kraštui totoriai iki šiol puoselėja ypatingus sentimentus. 1980 m. statant vaikų lopšėlių-darželį Trakų gatvėje, buvo atlikti archeologiniai tyrimai. Čia rasta ir sudegusio pastato fragmentų. Tikėtina, kad tai 1609 m. sunaikintos mečetės liekanos.

Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos pirmininkas prof. dr. Adas Jakubauskas Trakų rajono savivaldybės įvaizdžio formavimo darbo grupės posėdyje totorius apbūdino buvus puikiais kariais, diplomatais, tvarkant diplomatinius santykius su Užvolgio, Krymo, Kazanės chanatais, ir amatininkais, pasižymėjusiais

Lentelė lietuvių ir totorių kalbomis primins, kad šis skveras Trakuose pavadintas Totorių vardu.

profesiniais pasiekimais ir ištikimybe naujajai tėvynei. Be to, Trakuose gimė totoriams svarbi asmenybė – Krymo chanato įkūrėjas ir pirmasis vadovas Chadži-Girėjus, Girėjų dinastijos pradininkas, valdęs 1441 – 1466 m. Jano Dluogošo kronikoje jis minimas kaip nepaprasta asmenybė ir puikus valdovas, patikimas Lietuvos sąjungininkas.

TBN inf.

Minėjo Romų holokausto aukų atminimo dieną

Rugpjūčio 2 d., minint Tarptautinę romų holokausto aukų atminimo dieną, Tautinių mažumų departamentas prie LRV, Romų visuomenės centras, Lenkijos institutas Vilniuje ir Vilniaus rotušė pakvietė kartu prisiminti žiaurius nusikaltimus, įvykdytus prieš romų tautą Antrojo pasaulinio karo metais ir romų holokaustą, vadinamą Porrajmos arba Samudaripen.

Prie paminklo – gėlės ir žvakutės

Vidurdienį Panerių memoriale vyko romų holokausto aukų pagerbimo ceremonija. Joje dalyvavo valstybinių, Vilniaus savivaldybės institucijų, romų ir kitų nevyriausybinių organizacijų atstovai, užsienio diplomatinių atstovybių pareigūnai, vilniečiai. Į susirinkusius kreipėsi Lietuvos romų bendruomenės pirmininkas Išvanas Kvikas. Jis pažymėjo, kad naktis iš rugpjūčio 2 d. į 3 d., kai Auschwitzo-Birkenau stovykloje buvo nužudyti beveik trys tūkstančiai romų, žmonių atmintyje išliko kaip Romengiri kaly Rat – Juodoji čigonų naktis.

„Šiandien jau nedaug yra gyvų žmonių, kurie gali papasakoti apie tai, ką teko pergyventi jiems ar jų artimiesiems holokausto metu. Tačiau ši tragedija niekada neišdils iš mūsų, romų, atminties. Kasmet balandžio 8 d., minėdami Tarptautinę romų dieną, mes susirenkame prie Neries, giedame romų himną, leidžiame į upę vainikus ir gėles, pagerbiame holokausto metu žuvusių romų atminimą“, - sakė romų bendruomenės atstovas.

Ceremonijoje kalbėjo Lietuvos žydų (litvakų) bendruomenės pirmininkė Faina Kukliansky, JAV ambasados Lietuvoje antrasis sekretorius Ted Janis.

Buvo atliktas romų himnas.

Minėjimo dalyviai prie paminklo fašizmo aukoms atminti padėjo gėlių, vainikų, uždegė žvakučių.

Nacių okupacijos metais Lietuvoje romai buvo suiminėjami, laikinai uždaromi apskričių policijos areštines arba kalėjimuose, vėliau išsiunčiami darbams į Vokietiją arba Prancūziją.

Didžioji dalis romų žuvo Pravieniškių darbo stovykloje. Manoma, kad Antrojo pasaulinio karo metais buvo nužudyta ne mažiau kaip penki šimtai Lietuvos romų.

Stenduose – Lenkijos romų istorija

Tą pačią dieną Vilniaus miesto rotušėje atidaryta paroda „Lenkijos romų tradicijos, papročiai ir istorija“, skirta Romų holokausto aukų atminimo dienai. Ji parengta bendradarbiaujant su Tarnovo apskrities

muziejumi ir pasakoja apie romų gyvenimą Lenkijoje.

Stenduose – romų gyvenimo vaizdai fotografijose, dailininkų paveiksluose. Jose atspindimos romų tradicijos (jaunųjų sužieduotuvės, vaiko krikštas, budėjimas prie palaikų, mirusiojo minėjimas), profesijos (būrimas, akmenskaldystė, kalvystė) ir kt.

Vienas iš parodos stendų parengtas pagal Natalios Gancarz knygą vaikams „Mietekas kare“, kurioje pasakojama apie romų berniuko likimą nacių mirties stovykloje Auschwitz-Birkenau, vadinamojoje čigonų šeimininėje stovykloje, nacių likviduotoje naktį iš 1944 m. rugpjūčio 2 d. į 3 d. Dujų kameroje buvo nužudyta beveik trys tūkst. paskutinių buvusių gyvų stovyklos kalinių vaikų, moterų ir vyrų. Iš viso į Auschwitzą buvo deportuota apie 23 tūkst. romų iš 14 šalių. Iš jų per 20 tūkst. buvo ten nužudyti. Skaičiuojama, kad per Antrąjį pasaulinį karą buvo nužudyta nuo 220 tūkst. iki 500 tūkst. romų.

Atminties taboras išvyksta

Romų kolekcija Tarnove, kurios tik maža dalis eksponuota Vilniuje, sukurta 1979 m., kuomet čia buvo atidaryta pirmoji Lenkijoje paroda, skirta romams. Tarnovo etnografijos muziejuje tada buvo įkurtas skyrius, kuriame buvo renkama archyvinė medžiaga,

Romų holokausto aukų atminimas pagerbtas Panerių memoriale.

dokumentai, fotografijos ir daiktai, susiję su romų istorija ir tradicijomis.

Nuolatinė ekspozicija atidaryta IV-ojo Romų kongreso, vykusio Lenkijoje 1990 m., proga. Trijose salėse pristatyta romų istorija nuo jų išėjimo iš Indijos iki šių dienų. Ekspozicijoje pavaizduoti klajonių po Europą keliai, tradiciniai amatai, kalbos pagrindai, nacių vykdytas persekiojimas, klajoklių gyvenimas, sėslaus apsigyvenimo, vykusio praėjusio amžiaus septintajame dešimtmetyje, procesas.

Pateikiama medžiagos apie žymius šios tautos atstovus, šiuolaikinės romų tapatybės formavimosi pradžią (simboliai: vėliava, himnas; tarptautinio romų judėjimo pradžia).

Ekspoziciją papildė dalis po atviru dangumi, tradicinis romų taboras muziejaus kieme, centre laužavietė su palapinėmis ir originaliais vežimais. Šioje vietoje rengiami edukaciniai projektai, koncertai, spektakliai. Iš čia kasmet liepos pabaigoje kelioms dienoms išvyksta rekonstruotas Tarptautinis romų atminties taboras ir aplanko romų žūties per Antrąjį pasaulinį karą vietas.

Ši tradicija gimė 1996 m. Taborė dalyvauja romai ir romų kultūros mylėtojai. Jie susipažįsta su romų tradicijomis, rekonstruotu taboro gyvenimu, folkloru. Vietiniams gyventojams susidūrimas su spalvinga,

draugiška romų grupe yra taip pat pozityvi patirtis, kuri gerina visuomenės santykių su romais ir gerina jų įvaizdį.

Po to buvo holokaustas

Romai civilizuotoje Europoje buvo persekiojami šimtmečiais. Tai patvirtina parodoje eksponuojamos įvairių istorinių laikotarpių dokumentų ištraukos, vaizdinė medžiaga. Romams priešiški įstatymai veikė daugelyje šalių, pavyzdžiui, Vokietijoje, Ispanijoje, Prancūzijoje, Olandijoje, Portugalijoje, Anglijoje.

Persekiojimo formos buvo pačios įvairiausios: išvarymas, nuplakimas, barzdos nuskutimas, šnervių išrovimas, pakarimas, sudeginimas.

Dar XIX amžiuje Italijoje romai buvo laikomi vergais. Juos buvo galima parduoti ir pirkti. Štai skelbimo apie 1852 m. gegužės 8 d. šv. Eljiaus vienuolyne įvyksiantį aukcioną tekstas: „Bus parduodami čigonų vergai – 18 vyrų, 10 berniukų, 7 moterys ir 3 mergaitės. Visi geros formos“. Kuo ne Senovės Roma?

Kitas pavyzdys iš Italijos kaimyninės šalies. XVII a. vokiečių

Panevėžietė Vida Beinortienė parodos atidarymo metu pristatė jos ir vienuolės sesers Daivos Tumasonytės sudarytą knygą „Panevėžio romų kančių keliai 1941-1945“, kuri buvo išleista pernai.

kronikos ištrauka: „...nušovė gražų elnią, penkias stirnas, tris didokus šernus, devynis mažesnius šernus, du čigonus, vieną čigonę ir vieną mažą čigoniuką“.

Nacistinėje Vokietijoje romai buvo gabenami į koncentracijos stovyklas nuo 1936 m. Pirmą jų žūties vietą buvo Lodzės getas okupuotoje Lenkijoje, kur 1941 m. rudenį buvo suvežta daugiau nei penki tūkst. romų iš Vokietijos ir Austrijos. 1942 m. sausį jie buvo nužudyti dujų kameroje.

Skamba romų melodijos. Groja B. Kirzneris.

Prie parodos stendų.

Viktora Grecko nuotraukos

Bibliotekai – romės vardas

Parodoje pateikta medžiaga itikinamai liudija, kad romai gali ir turi užimti prideramą vietą gyvenamoje šalyje, įneša savo indėlį į šios šalies kultūrą, mokslą, meną. Štai tik keletas tokių žmonių: Karolkis Gerlinskis-Parno – romų poetas, rašytojas, skulptorius, romų elementoriaus sudarytojas; Edvardas Dembickis – romų rašytojas, poetas, muzikantas, kompozitorius; Andžėjus Mirga – romų politikas ir mokslininkas; Bogumila Delimata – flamenko šokėja; Malgožata Mirga – skulptorė, Krokuvos dailės akademijos absolventė; Miklošas Čurėja – smuiko virtuozas ir kompozitorius; Kšištofas Gil – dailininkas, grafikas.

Ryščiausia Lenkijos romų asmenybė – Papuša (Bronislava Vaijs, 1910 – 1987). Apie jos gyvenimą pasakojama parodoje. Išmokusi rašyti, kas šioje bendruomenėje tada buvo retas dalykas, užrašė eiles, kurias pati sukūrė ir vadino giesmėmis. Tai daryti ją paskatino poetas Jeży Ficovskis, kuris buvo priimtas į Papušos šeimos klajojančią taborą. Jis romės eilėgiesmes išvertė į lenkų kalbą. Vėliau jos buvo išspausdintos. Pati Papuša atsisakė tradicinių klajonių ir apsistojo Gožovo Vielkopolsko mieste. Čia yra jai skirtas paminklas, o vietinei bibliotekai suteiktas Papušos vardas.

„Ateities klajokliai“

Rotušėje buvo atidaryta dar vie-

na paroda – „Ateities klajokliai“. Joje eksponuojamos indų kilmės fotomenininko Prašanto Ranos, jau keletą metų gyvenančio Lietuvoje, fotografijos. Jose pavaizduotas romų vaikų gyvenimas Kirtimų taborė Vilniuje.

„Mano fotografijos ne apie romų praeitį, o jų ateitį. Pabuvęs Kirtimuose, aš supratau, kad kiekvienas vaikas, kuris yra ten, toks pat kaip ir kitas bet kuris vaikas pasaulyje, bet šie vaikai auga labai sudėtingomis sąlygomis. Todėl būtų teisinga, turint omenyje šios tautos istoriją, sutelkti dėmesį į jų ateitį“, - sakė P. Rana.

Parodos atidarymo metu skambėjo vilniečio smuikininko Boriso Kirznerio atliekamos melodijos.

TBN inf.

Tarptautinė konferencija „Europos Sąjunga ir Bizantijos kultūros paveldas...“

Liepos 28-30 d. Tautinių bendrijų namuose vyko tarptautinė konferencija „Europos Sąjunga ir Bizantijos kultūros paveldas – istorija ir perspektyvos. Civilizacijų priešprieša ir jos pasekmės (627-2017)“. Ją surengė Graikų bendruomenė Lietuvoje „Pontos“.

„Mūsų projektas vadinasi „Europos Sąjunga ir Bizantijos kultūrinis palikimas“. Jį pradėjome 2003 m. Tiesa, ši idėja, kaip dabar suformuluota, gimė vėliau, kai mūsų šalis įstojo į Europos Sąjungą. Negalima pamiršti istorijos, kuri turi įtakos šiandieniui pasauliui, taip pat ir mums, europiečiams. Bizantijos imperija žlugo, bet paliko didelį palikimą. Tai kultūra, švietimas, jurispudencija ir kt. Nuo tų laikų mus skiria amžiai, bet sąlyčio taškų rasime nemažai. Pavyzdžiui, šiandien Europoje aktuali pabėgėlių problema. Tokia egzistavo ir Bizantijos laikais. Iš istorijos reikia paimti kas gera ir pritaikyti šiuolaikinėmis sąlygomis. Apie tai ir diskutavome konferencijoje“, - sakė Graikų bendruomenės Lietu-

Grupė konferencijos dalyvių Tautinių bendrijų namuose. Antras iš dešinės – Graikų bendruomenės Lietuvoje „Pontos“ pirmininkas G. Macukatovas.

voje „Pontos“ pirmininkas Georgios Macukatovas.

Joje dalyvavo mokslininkai iš Baltarusijos, Ukrainos, Gruzijos, Armėnijos, Graikijos, Serbijos, Latvijos, Lietuvos.

Konferencijos dalyvius sveikino ir pranešimą skaitė Seimo narys Egidijus Vareikis. Pranešimus skaitė Vilniaus miesto tarybos nariai Romualda Poševeckaja, Aleksandras Fiodorovas, Rafailas Muksinovas

Graikų bendruomenė „Pontos“

vienija graikus, Mažosios Azijos graikų-pontiečių palikuonis, kurių protėviai gyveno dabartinės Turkijos šiaurinėje dalyje. Dėl persekiojimo Pirmojo pasaulinio karo metais graikai-pontiečiai bėgo iš gimtųjų vietų ir pasklido po visą pasaulį. Manoma, kad jų gali būti iki 5 mln. Lietuvoje, pasak G. Macukatovo, gyvena apie 200 graikų-pontiečių šeimų, po karo atvykusių iš įvairių Sovietų Sąjungos vietų.

TBN inf.

Žydiškas kalendorius L. Ivinskio kalendorių konkurse pripažintas geriausiu Lietuvoje

Skyrė gelbėtojams

Lietuvos žydų (litvakų) bendruomenės Žydiškas kalendorius-2016/17 Šiaulių rajono rengtame respublikiniame Lauryno Ivinskio kalendorių konkurse pripažintas geriausiu šalyje.

Kalendorius skirtas Lietuvos piliečiams – Pasaulio tautų teisuoliams – žydų gelbėtojams Antrojo pasaulinio karo metais. Kalendoriaus nuotraukų paroda buvo demonstruota Seime, LRT rūmuose. Pasaulio Teisuolio garbės vardą suteikia Izraelio valstybės Jad Vašemo muziejus kitų šalių piliečiams, gelbėjusiems Holokausto aukas.

Šio kalendoriaus viršelyje – žydus gelbėjusio Lietuvos prezidento Kazio Griniaus ir jo žmonos Kristinos Griniuvienės nuotrauka. Jie nacių okupacijos metais buvo priglaudę savo bičiulį Kauno geto kalinį Dmitrijų Gelperną.

Dabar – 5777-ieji metai

Skaitytojai tikriausiai atkreipė dėmesį į skaičių „5777“ ant kalendoriaus viršelio. Reikalas tas, kad žydai metus skaičiuoja nuo pasaulio sukūrimo. Todėl Grigaliaus kalendorius, pagal kurį mes gyvename, nuo hebrajų kalendoriaus skiriasi net 3760 metų. Taigi šie metai pagal hebrajų kalendorių yra 5777-ieji.

ŽYDIŠKAS
KALENDORIUS

2016/17
5777

O naujų metų pradžią žydai pasitinka rudenį, kai baigiasi sausas ir prasideda lietingasis sezonas. Jie švenčia dvi dienas. Įkūrus Izraelio valstybę hebrajų kalendorius buvo pripažintas oficialia šalies laiko skaičiavimo sistema, tačiau pamažu jis prarado savo reikšmę kasdieniniame izraeliečių gyvenime. Šiuo metu hebrajų kalendorius daugiausia naudojamas tik religinėms šventėms nustatyti.

Kalendorių leidėjo vardu

Šiaulių rajono savivaldybės įsteigta respublikinė L. Ivinskio premija nuo 1990 m. kasmet skiriama už

geriausią per metus išleistą lietuvišką kalendorių.

L. Ivinskis (1810–1881) – vertėjas, publicistas, prozininkas – mums geriausiai žinomas kaip pirmųjų lietuviškų kalendorių leidėjas. Jo sudarytas pirmasis kalendorius išleistas 1846 m. Po šešerių metų L. Ivinskio kalendoriai buvo leidžiami su nuolatinio priedu, kurį sudarė grožiniai kūriniai ir tautosaka. Kalendoriuose buvo pateikiama astronomijos, geografijos, medicinos, istorijos ir kitų mokslo sričių žinių, rašoma apie namų priežiūrą, muges, orus, derlių.

TBN inf.

Vilniuje Tibeto skvere atidengta lentelė

Birželio 20 d. Vilniuje Tibeto skvere, Užupyje, lietuvių ir tibetiečių kalbomis atidengtos dekoratyvinės lentelės „Tibeto skveras“.

Šia Tibeto rėmimo grupės bei viešosios įstaigos „Tibeto namai“ iniciatyva simboliškai jungiamasi prie Vilniaus miesto savivaldybės kuriamo atviro ir draugiško įvairių tautybių, kalbų bei religijų žmonėms miesto vizijos įgyvendinimo, prane-

šė Tibeto rėmimo grupės atstovai.

Atidengiamoje lentelėje tibetiečių kalba šalia užrašo yra pavaizduota bodhisatvos Avalokitešvaros – Tibeto globėjo – mandala. Mandalos piešimo ritualas – vienas ryškiausių tibetietiškos civilizacijos unikalumo pavyzdžių.

Prieš septynerius metus Tibeto rėmimo grupės iniciatyva palaikant Užupio bendruomenei bevardžiam

Užupio skverui Malūnų gatvėje suteiktas Tibeto vardas.

Sostinėje taip pat yra dekoratyvinės lentelės Žydų, Totorių, Rusų, Lenkų, Vokiečių, Islandų, Latvių, Karaimų, Olandų gatvėse bei Vašingtono aikštėje užsienio kalbomis.

Lietuva Tibeto regioną laiko Kinijos dalimi, tačiau pasisako už taikų Kinijos valdžios ir tibetiečių santykių suregulavimą.

TBN inf.

Nuoširdžiai sveikiname Rugsėjo pirmosios – Mokslo ir žinių dienos – proga!

**Mielieji mokytojai,
moksleiviai ir jų tėveliai!**

Nuoširdžiai sveikinu jus Rugsėjo pirmosios – Mokslo ir žinių dienos – proga!

Šią rugsėjo 1-ąją mes pasitinkame Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio minėjimo išvakarėse. Per amžius mūsų valstybė puoselėjo visų mūsų šalyje gyvenančių tautybių atstovų pastangas saugoti savo unikalumą, todėl šiandien Lietuva tapo gimtaisiais namais net 154 tautybių

gyventojams, kurie turi galimybes mokytis savo gimtųjų kalbų, pažinti savo kultūrą ir tradicijas. Visi kartu mes kuriame mūsų šalies unikalumą ir savitumą. Todėl šiais naujaisiais mokslo metais norėčiau palinkėti, kad naujų žinių siekimas, smalsumas, įkvėpimas ir drąsa suvienytų mus visus kuriant gražesnę ir laimingesnę Lietuvą.

dr. Vida Montvydaitė

*Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos
Vyriausybės direktorė*

Lietuvių ir lenkų jaunimas kūrė drauge plenere Birštone

Labdaros ir paramos fondas „Vilniaus lenkų kultūros namai“ dešimtus metus iš eilės organizavo dešimtias dienų meninį plenerą lenkų ir kitų tautybių jaunimui iš Vilniaus ir Vilniaus rajono. Šiomet pleneras vyko liepos 23 d. – rugpjūčio 1 d. Birštone.

Jame dalyvavo 22 lietuvių ir lenkų tautybės 14–20 metų amžiaus jaunuoliai. Projekte dalyvauti norinčius konkurso dalyvius atrinko kompetentinga komisija.

Plenero metu užsiėmimus vedė dvi diplomuotos menininkės ir pedagogės iš Lenkijos. Vyko meninis darbas grupėse, grupių kūrybos pristatymas, paskaitos ir diskusijos, Lietuvos ir Lenkijos kino peržiūra, analoginės ir studijinės fotografijos bei

įvairių grafiškos technikos dirbtuvės, tapybos užsiėmimai.

Pasitelkiant tokias vaizdines priemones, kaip tapyba, grafika ir fotografija, projekto dalyviai skatinami

pažvelgti į skirtingas kultūras kitaip ir ištraukti bendrą kūrybą. Bendras kūrybinis rezultatas yra demonstruojamas parodoje „X“.

Plenero tikslas – per grupinę kūrybinę veiklą kurti ir plėtoti lietuvių ir lenkų jaunimo kultūros jungtis, skatinti jaunimo bendradarbiavimą, pilietiškumą, geresnį tarpusavio supratimą bei pažinimą. Projektu siekiama skatinti santarvę tarp Lietuvos tautinių ir kultūrinių grupių, megzti dialogą, ieškoti kultūrinių panašumų bei skirtumų, leidžiančių naujai apibrėžti ir atrasti jaunuolių tautinę tapatybę.

Plenero projektui įgyvendinti Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės skyrė du tūkst. eurų.

TMD inf.

E. S. Bojadžian – tautinių mažumų atstovė Lietuvos kultūros taryboje

Vyriausybė ketverių metų laikotarpiui patvirtino naujos sudėties Lietuvos kultūros tarybos sudėtį.

Jos nare nuo tautinių mažumų (bendrijų) tapo Ema Silvija Bojadžian. – Kauno armėnų bendruomenės narė, muzikos pedagogė. Ji yra ilgametė Kauno armėnų dainų ir šokių ansamblio „Hayrenik“ („Tėvyne“) vadovė.

Ansamblis yra gerai žinomas mūsų šalyje. Jis koncertavo daugelyje miestų, atstovavo Lietuvai tarptautiniuose meno festivaliuose, dalyvavo tarptautiniame šokių ir dainų festivalyje Armėnijoje, į kurį susirenka armėnų folkloro ansambliai iš viso pasaulio.

Ankstesnių kadencijų Lietuvos kultūros taryboje tautinėms mažumoms atstovavo Stanislav Vidtmann

ir filosofė, dailės kritikė Pillė Veljataga.

Šalies kultūros bendruomenės renkama ir kultūros ministro teikimu Vyriausybės tvirtinama Lietuvos kultūros taryba sudaro dešimt narių ir pirmininkas. Kultūros taryba yra atsakinga už kultūros ir meno programų, projektų ir kitokių priemonių finansavimą. Ji taip pat turi administruoti Kultūros rėmimo fondo lėšas, skirti kultūros ir meno kūrėjams stipendijas bei kitokią paramą, organizuoti kultūros ir meno tyrimus, koordinuoti jų įgyvendinimą, stebėti, kaip įgyvendinami projektai. TBN inf.

Rėmimo programa žiniasklaidos turiniui tautinių bendrijų kalbomis Estijoje, Latvijoje ir Lietuvoje stiprinti

Šiaurės ministrų taryba paskelbė Rėmimo programą žiniasklaidos turiniui apie tautines bendrijas Baltijos šalyse.

Pagrindinis programos tikslas yra gerinti vietas, regioninės ir nacionalinės žiniasklaidos ir žiniasklaidos produktų kokybę bei patrauklumą, ypatingą dėmesį skiriant informacijos turiniui tautinių bendrijų kalbomis ir etniškai skirtingiems ar ypatingiems regionams Baltijos šalyse. Programa siekiama skatinti aukštos kokybės regioninės ir nacionalinės žiniasklaidos produktų ir žiniasklaidos turinio rengimą Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje.

Pagrindinis rezultatas, kurio tikimasi iš remiamo projekto, yra aukštos kokybės spaudos, transliacijų ar inter-

netinės žiniasklaidos turinys, susijęs su rusų ir lenkų tautinėmis bendrijomis Baltijos šalyse. Turinys gali būti rengiamas rusų, lenkų, estų, latvių ir lietuvių kalbomis, tačiau pirmenybė bus teikiama turiniui rusų ir lenkų kalbomis. Visi projektų metu sukurti žiniasklaidos produktai turėtų būti publikuojami vietas, nacionalinėse arba regioninėse žiniasklaidos priemonėse, registruotose vienoje ar daugiau Baltijos šalių.

Ilgiausia projekto trukmė – 12 mėnesių.

Mažiausia paramos suma yra 600 eurų, didžiausia – 10 000 eurų.

Šiaurės ministrų taryba (įkurta 1971 m.) yra vyriausybinių bendradarbiavimo forumas, jungiantis penkias valstybes – Daniją, Islandiją, Nor-

vegiją, Suomiją ir Švediją, o taip pat autonomijos statusą turinčias Grenlandiją, Farerų ir Alandų salas. Tarybai pamečiui pirmininkauja kiekviena iš penkių šalių. 2017 m. pirmininkauja Norvegija. Kasdieninę tarybos veiklą vykdo sekretoriatas Kopenhagoje. Nuo 1991 m. Šiaurės ministrų tarybos biuras veikia Lietuvoje.

Šiaurės ministrų taryba pagrindinį dėmesį skiria inovacijoms ir švietimui, gerovės politikai ir kultūrai, taupiam išteklių panaudojimui ir bendradarbiavimui su kaimyninėmis šalimis bei regionais. Pagrindinis bendradarbiavimo su Baltijos šalimis dokumentas yra Šiaurės šalių tarybos bendradarbiavimo su Estija, Latvija ir Lietuva gairės.

TBN inf.

Širvintų rajone vyko tryliktasis lenkų kultūros festivalis

Rugpjūčio 12 d. Šiaulių kaime (Širvintų r.) vyko XIII-asis lenkų kultūros festivalis „Dainuok su mumis“, kurį tradiciškai organizuoja kolektyvo „Raudonosios aguonos“ („Czerwone Maki“) vadovė Stefanija Tamašiūnienė.

Festivalis suburia Vilniaus krašto lenkų tautybės gyventojus iš Trakų, Vilniaus, Ignalinos, Nemenčinės, Maišiagalos, Jauniūnų ir aplinkinių kaimų drauge dainuoti dainas gimtąja kalba. Festivalyje dalyvavo svečiai iš Baltarusijos ir Lenkijos.

Šiųmetę šventę pradėjo du kolektyvai tuo pačiu pavadinimu „Czerwone Maki“. Vienas jų – lenkų choras iš Baltarusijos, kitas – Jauniūnų moterų ansamblis. Jungtinis choras dainavo dainą, kuri yra simbolinė šių kolektyvų pavadinimo kilmės liudininkė, „Czerwone maki na Monte Cassino“.

Festivalyje dalyvavo nemažai kviestinių svečių, tarp kurių buvo Seimo nariai, Lenkijos ambasados Lietuvoje atstovai, Širvintų rajono savivaldybės tarybos nariai. Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės vardu festivalio dalyvius sveikino Ryšių su tautinėmis bendrijomis skyriaus vyriausioji specialistė Eglė Kiuraitė. Kunigas Janas Kasiukevičius palaimino visus susirinkusiuosius ir pareiškė palaikymą organizatoriams bei dalyviams.

Festivalyje dalyvavo: liaudies ansamblis „Czerwone Maki“ (Jauniūnai), folkloro grupė „Linskmosios močiutės“ (Jauniūnai), šokio ansamblis „Przyjaźń“ (Maišiagala), jaunimo ansamblis „Green and gold“ (Maišiagala), vokalinis-instrumentinis ansamblis „Randeo Anima“ (Paberžė),

kapela „Render-vous“ (Lentvaris), vokalinis ansamblis iš Šiaulių ir Kasparų šeima. Susirinkusiuosius džiugino ir svečiai iš kaimyninių šalių: lenkų choras „Czerwone Maki“ iš Minsko (Baltarusija) ir Mozūrijos liaudies ansamblis „Mzawka“ (Lenkija).

Šventės metu Maišiagalos tradicinių amatų centras pristatė tradicinius amatus ir pakvietė pasimokyti jų paslapčių. Žiūrovai ir svečiai galėjo išgyti meno ir tautodailės kūrinių, žolynų arbatų, saldumynų. Veikė vaikų žaidimo aikštelė.

Festivalį užbaigė diskoteka, kurioje grojo ansamblis „ShowMasters“.

Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės šio festivalio organizavimui skyrė 1 300 eurų.

TMD inf.

Kilnojamoji paroda „Pranciškaus Skorinos Rusėniškajai Biblijai – 500“

Rugsėjo 7 d. Tautinių bendrijų namai, Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka ir Vilniaus m. baltarusių klubas „Siabryna“ pakvietė tautinių bendrijų narius, vilniečius į parodą „Pranciškaus Skorinos Rusėniškajai Biblijai – 500“ atidarymą. Paroda atidaryta Tautinių bendrijų namuose.

Parodą pristatė LMA Vrublevskių bibliotekos direktorius dr. Sigitas Narbutas, vienas parodos autorių ir rengėjų.

Parodai medžiagą rinko, jos koncepciją kūrė ir tekstus rašė grupė Lietuvos, Baltarusijos ir Čekijos mokslininkų. Rengiant parodą Vrublevskių bibliotekai talkino Vilniaus universiteto biblioteka, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai ir Baltarusijos nacionalinės mokslų akademijos Jakubo Kolaso centrinė mokslinė biblioteka. Lešų leidybai skyrė Lietuvos mokslo taryba ir LR kultūros ministerija. Paroda veiks iki spalio 6 d.

Kilnojamoji paroda pirmą kartą eksponuota Nacionaliniame Polocko istorijos ir kraštotyros muziejuje š. m. gegužės 24–25 d. Rugsėjo mėnesį ją bus galima aplankyti Minske, Baltarusijos NMA J. Kolaso centrinėje mokslinėje

bibliotekoje. Spalio mėnesį paroda bus eksponuojama Vilniaus rotušėje.

Prieš 500 metų Prahėje Pranciškus Skorina atskiromis knygomis pradėjo spausdinti į bažnytinę slavų kalbą išverstą Šventąjį Raštą – „Rusėniškąją Bibliją“. Po penkerių metų, 1522-aisiais, jis Vilniuje išleido „Mažąją kelionių knygelę“, o 1525-aisiais – dar vieną knygą, šiaudien žinomą „Apaštalo“ pavadinimu. Šiais darbais iš Polocko kilęs rusėnas ne tik atvertė naują, itin reikšmingą lapą Lietuvos rusėnų raštijoje, ne tik pradėjo spausdinto žodžio Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštijoje istoriją, bet ir paliudijo keletą dalykų, esmingai charakterizuojančių tiek jo – Renesanso žmogaus, tiek jo tėvynės – įvairiakalbės, įvairiautės senosios Lietuvos, pasirusimą kultūros ino-

vacijoms. Minėti leidiniai šiaudien mums parodo tuos kelius bei tas erdves, kuriomis minėtos inovacijos pasiekė ir Skoriną, jo aplinką, ir jo tėvynę – Lietuvos Didžiąją Kunigaikštystę. Apie visa tai pasakojama šioje parodoje.

Vrublevskių bibliotekos inf.

Kėdainiuose iškilis paminklas Vilniaus Gaonui

Kėdainių senamiestyje vietos verslininkų lėšomis ketinama pastatyti skulptūrą vienam garsiausių pasaulio filosofų, mokslininkų, žydų religiniam vadovui Elijui ben Saliamonui Zalmanui arba Vilniaus Gaonui (1720–1797).

Vilniaus Gaono (gaonas – judėjų religinio autoriteto garbės titulas) nuopelnu XVIII amžiuje Vilnius buvo tapęs to meto pasaulio žydų dvasiniu centru – miestui buvo suteiktas Lietuvos Jeruzalės vardas.

Dar būdamas mažas vaikas, Elijahu stebino aplinkinius neįprastais

gebėjimais, pavyzdžiui, jis mintinai išmoko Biblijos tekstą. Elijahu kūrybinis palikimas, kurį sudaro daugiau nei septyniasdešimt veikalų įvairiausiomis temomis – Šventraščio, Talmudo, mistinių Kabalos tekstų komentarai, hebrajų kalbos gramatika ir ilgas sąrašas bendrųjų mokslų, tokių kaip geometrija, astronomija, medicina ir kt. – ir šiaudien tebekelia didelį susidomėjimą tiek tarp šiuolaikinių žydų religinių autoritetų, tiek ir tarp mokslininkų.

Sukurti paminklą patikėta skulptoriui Romualdai Kvintui. Jis, be kitų

darbų, Vilniuje yra sukūręs skulptūrą garsiam žydų gydytojui, humanistui Cemachui Šabadui (1864 – 1935), prancūzų rašytojui Romenui Gari (1914–1980).

Šiauliuose stovi R. Kvinto paminklas žymiam pramonininkui, įsteigusiam garsų odų fabriką, mecenatui Chaimui Frenkeliui.

Sostinėje veikia Valstybinis Vilniaus Gaono žydų muziejus. Senamiestyje jam pastatytas paminklas-biustas. Sudervės žydų kapinėse Vilniuje yra Gaono kapas-mauzoliejus.

TBN inf.

Sentikiai savo gretose nori matyti daugiau jaunimo

Knygoje „Lietuvos tautinės mažumos. Kultūros paveldas“ pažymėta, kad „Sentikių pomorų bažnyčia (toliau – SPB) yra viena iš devynių valstybės pripažįstamų tradicinių Lietuvos religinių bendrijų. SPB sudaro šalies istorinio, dvasinio bei socialinio palikimo dalį, o rusai sentikiai yra viena iš labiausiai integruotų šalies visuomenės etninių grupių“. Apie Lietuvos sentikių istoriją, šiuolaikinį gyvenimą kalbamės su Kauno sentikių pomorų bendruomenių pirmininku Fiodoru Ponomariovu. Pokalbyje dalyvavo Kauno šv. Mikalojaus Stebukladario sentikių cerkvės dvasininkas Sergėjus Krasnopiorovas.

F. Ponomariovas.

Asmeninio archyvo nuotraukos

Galimas SITDYKOVAS

- Kiek sentikių šiandien yra Lietuvoje?

- Iš viso registruotos 59 sentikių bendruomenės. Jose gali būti apie 47 tūkst. tikinčiųjų. Tačiau galima pagrįstai spėti, kad rusų sentikių ar mišrios kilmės žmonių, kurie turi „rusiško kraujo“ ir/ar kultūriškai susiję su sentikių tradicija, šalyje yra gerokai daugiau. Iš seniausių bendruomenių iki šių dienų išliko: Rimkų (Jonavos r.), įsikūrusi 1715 m.; Paežerių (Anykščių r.) – 1725 m.; Minaukos (Zarasų r.) – 1735 m.; Stalnioniškio (Vyžuonų sen., Utenos r.) – 1742 m. Prie cerkvių veikia sekmadieninės mokyklos.

Kaimuose sentikių bendruomenės išliko nedidelės, nes išnyko kai kurie kaimai, apnyko beveik visos kaimo cerkvės. Iš jų savo laiku išvogta daug ikonų. Neliko daugelio senbuvų.

Tačiau atsirado gana didelių, pasiturinčių ir dinamiškų bendruomenių Vilniuje, Kaune, Zarasuose, Utenoje ir kitur. Didžiausios sentikių bendruomenės veikia Vilniuje (per 10

tūkst. tikinčiųjų), Kaune (apie 3 tūkst. tikinčiųjų).

- Papasakokite trumpai apie save.

- 1960 m. baigiau vidurinę mokyklą Kaune, Kauno politechnikos institute (KPI, dabar – Kauno technologijos universitetas)) įgijau inžinieriaus mechaniko specialybę. Daug metų vadovaujantį darbą dirbau Kauno staklių gamykloje, kitose organizacijose. Su žmona Valentina išauginome du sūnus-dvynius Olegą ir Igorį, kurie irgi baigė KPI. Jų žmonos sentikės, mums su žmona padovanojo anūką ir tris anūkes. 2001 m. buvau išrinktas Kauno sentikių bendruomenių pirmininku.

- Tai buvo apgalvotas sprendimas?

- Man didelės įtakos turėjo auklėjimas šeimoje. Tėvas buvo labai tikintis žmogus, nuo vaikystės mane skatino skaityti bažnytines knygas, lankyti cerkvę. Daug metų dalyvauju bendruomenės gyvenime. Kovą mane vėl išrinko pirmininku.

- Priminkite skaitytojams, kaip sentikiai atsirado Lietuvoje?

- Rusijoje XVII a. viduryje vyko patriarcho Nikono bažnytinė reforma. Tikintieji pasidalino į naujų apeigų pasekėjus (nikoniečius) ir senųjų apeigų šalininkus (sentikius). Reforma buvo vykdoma per prievartą, remiama valstybės. Sentikiai buvo apšaukti „ras-kolnikais“ (atskalūnais) ir pasmerkti.

1667 m. gegužės 26 d. Rusijos stačiatikių bažnyčios soboras Maskvoje senųjų apeigų šalininkus prakeikė ir perdavė pasaulietinės valdžios teismui. Septintajame XVII a. dešimtmetyje sustiprėjus socialiniam bruzdėjimui ir nubaudus sentikystės vadovus, sentikių judėjimas tapo masinis. Jį parėmė kai kurie aristokratai, didelė dalis amatininkų, pirklių, kazokų, šaulių bei valstiečių. Sentikystės lyderiais tapo eiliniai dvasininkai, vienuoliai ir kai kurie parapijiečiai.

Sentikiai buvo persekiojami, žiauriai represuojami kaip valstybės ir Bažnyčios priešai. Tokia situacija vertė sentikius gelbėtis, bėgti į Rusijos pakraščius bei užsienio šalis, tarp jų – į Lietuvą, Lenkiją, Latviją

Pirmieji sentikiai į Lietuvą atsikėlė XVII a. pabaigoje. Tam didelės įtakos turėjo santykinis pakantumas sentikiams Abiejų Tautų Respublikoje bei ūkiniai vietinių bajorų interesai. Pirmoji sentikių bendruomenė Lietuvoje įsikūrė 1709 m. Anykščių rajone.

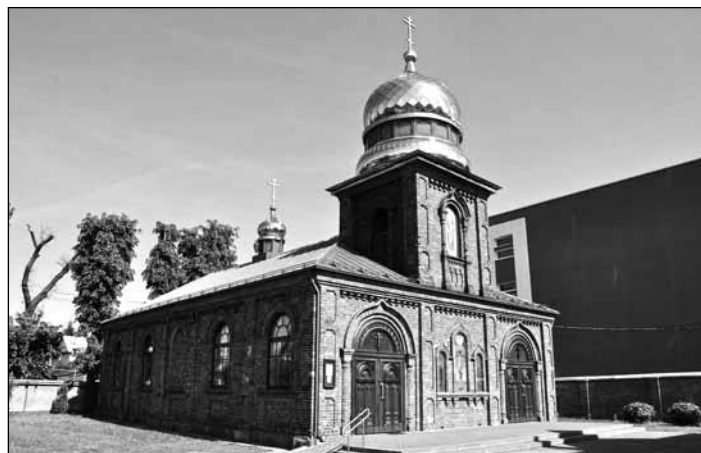
- Kokia buvo sentikių padėtis tarpukario Lietuvoje?

- Sentikių istorikas Ivanas Prozoras trečiąjį ir ketvirtąjį XX a. dešimtmetį Lietuvoje įvertino kaip visiškos sentikystės tikėjimo išpažinimo laisvės ir lygybės su kitomis religijomis laikotarpium. Valstybės požiūris į sentikius buvo labai geranoriškas. Kaunas tapo sentikių atgaivinimo centru. 1922 m. čia vyko pirmasis Lietuvos SPB suvažiavimas. Jis išrinko administracinę šalies sentikių bendruomenių valdymo organą – Sentikių centro tarybą. Laikinojoje sostinėje pradėjo veikti dvejų metų trukmės Dvasiniai kursai šventikams bei tikybos mokytojams rengti. Situacija pasikeitė, kai 1940 m. Lietuvą okupavo Sovietų Sąjunga.

Didžioji dauguma sentikių tarpukariu vertėsi žemdirbyste ar pagalbinais verslais kaime. Kiti prekiaavo ar tarnavo valstybės įstaigose.

Sentikiai buvo lojalūs valstybės piliečiai, dalyvavo kovose už Lietuvos nepriklausomybę. Kaune sentikiams savanoriams 2016 m. atidengtas paminklas.

- Kaip šiandien gyvena Kauno sentikių bendruomenė?

Kauno šv. Mikalojaus Stebukladario sentikių cerkvė.

- Kaune ir Kauno rajone yra apie šešis tūkst. parapijiečių. Į mūsų bendruomenę atėjo jaunų žmonių, turime jauną dvasininką Sergėjų Krasnopiorovą. Veikia sekmadieninė mokykla vaikams. Vasarą vaikams ir jaunimui surengėme stovyklą Žiezmaruose (Kaišiadorių r.). Joje dalyvavo vaikai iš visos Lietuvos, taip pat iš Latvijos, Lenkijos ir kitų šalių. Bendruomenės nariai keliauja, dalyvauja ekskursijose. Rusijos šiaurėje aplankėme garsiuosius Solovkus, Kižus, Rygoje susitikome su vietos sentikių bendruomene. Dalį kelionių išlaidų padengia bendruomenė. Cerkvės choro dalyviai ekskursijose dalyvauja nemokamai.

Pamaldoms mes renkamės šv. Mikalojaus Stebukladario cerkvėje, kuriai pernai suėjo 110 metų. Ji yra vienintelė sentikių šventovė Kaune, pastatyta 1906 m. ir įrašyta į Lietuvos Respublikos kultūros vertybių registrą. Iki 1905 m. Rusijos įstatymai draudė sentikiams statyti šventyklas imperijos miestuose. Leidimas buvo duotas tik po caro Nikolajaus II Spalio 17 d. manifesto, įteisinusio kai kurias demokratines reformas.

2013 m. mus ištiko didelė nelaimė – cerkvėje kilo gaisras. Išdegė dalis stogo, sudegė arba buvo sugadinta nemažai vertingų kultūros vertybių: ikonų, kryžių, senovinių knygų. Maldos namus suremontavus, naujieji kupolai buvo užkelti ir pašventinti po metus trukusių darbų. Kupolai pagaminti Volgodonske (Rusija) iš nerūdijančio plieno ir padengti brangiu aukso atspalvį suteikiančiu titano oksidu.

- Kokis dalykus sentikiams svarbu išsaugoti ir perduoti ateities kartoms?

- Labai svarbu išlaikyti religines knygas,

ikonas. Sentikybės, kaip visuomeninio religinio judėjimo, pradžia siejama su apeigų keitimu bei bažnytinių knygų taisymu, kurio XVII a. ėmėsi patriarchas Nikonas. Senujų knygų kultas yra organiškai tradicinės sentikių kultūros dalis. Tai savotiška sentikybės šventybė. Knygos ir ikonos buvo dovanojamos jaunavedžiams. Knygų auka ar dovana maldos namams laikoma Dievui maloniu, itin gerbtinu poelgiu. Prie mūsų bažnyčios mes kaupiame, restauruojame kiek galima daugiau mūsų protėvių knygų, kuriame parapijos biblioteką. Kaip minėjau, dalį knygų ir ikonų sunaikino arba apgadino gaisras. Kiek įmanoma jas restauruojame.

Ketiname įkurti Kauno sentikių istorijos muziejų. Surinkta nemažai nuotraukų, kurios atspindi bendruomenės veiklą tarpukariu, žymius žmones, palikusius ryškų pėdsaką mūsų istorijoje ir kultūroje. Esame dėkingi Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto docentui Grigorijui Potašenko, kuris 2008 m. išleido monografiją „Kauno sentikių bendruomenių istorija“ rusų kalba.

- Kas jus, kaip bendruomenės vadovą, jaudina šiandien?

- Gyvenimas nuolat kelia naujų uždavinių. Atrodo, daug daroma, kad gerėtų mūsų bažnyčios veikla. Parapijiečiai daugiau aukoja cerkvei išlaikyti, daugiau žmonių perka religinės literatūros, dalyvauja religinėse šventėse ir apeigose. Bet yra dalykų, kurie mums neduoda nusiraminti. Pageidautina, kad į bažnyčią ateitų daugiau jaunimo. Bendruomenės taryba siekia jaunimą sudominti sentikių istorija. Jaunoji karta turi žinoti, kad mūsų istorija artimai susijusi su Lietuvos istorija. Ji taip pat turi žinoti, kam turime būti dėkingi, kad mūsų tikėjimas išsaugotas tais tolimesiais laikais, kai buvo negailestingai persekiojamas, o sovietmečiu žmonių sąmonė buvo nuodijama buldozerinio ateizmo.

Užsienyje gyvenantys litvakai aktyviai naudojami galimybe atkurti pilietybę

Iš Lietuvos kilę žydai aktyviai naudojami galimybe atkurti šalies pilietybę po pernai liepą įsigaliojusiu pataisų, leidžiančių jiems tai padaryti lengviau.

Migracijos departamentas paskelbė, kad per šių metų pirmąjį pusmetį Lietuvos pilietybę atkūrė 1131 asmuo. Pernai antrąjį 2016-ųjų pusmetį tokių asmenų buvo 912.

Institucijos vadovė Evelina Gudzinskaitė sako, kad tarp šių asmenų daugiausiai yra litvakų.

„Po to, kai pernai metais buvo pakeistas Pilietybės įstatymas, tai

labai auga (atkurtos pilietybės) skaičiai. (...) Litvakų iš Izraelio ir Pietų Afrikos Respublikos yra dauguma, šita galimybe taip pat aktyviai naudojasi į Jungtines Amerikos Valstijas išvažiavę žmonės“, – BNS teigė E.Gudzinskaitė.

Pernai per pirmąjį pusmetį Lietuvos pilietybę buvo atkurta 481 asmenims. 2016 metų liepą įsigaliojo įstatymų pataisos, numatančios, kad Lietuvos pilietybę gali gauti tarpukariu iš šalies išvykę asmenys ir jų palikuoniai.

Pilietybės įstatymas buvo pakeistas

Migracijos departamentui ir teismams pradėjus atsakyti atkurti pilietybę kai kuriems litvakams, kurie nepateikdavo įrodymų, kad būdavo persekiojami tarpukario Lietuvoje. Lietuvos pareigūnai skaičiuoja, kad Izraelyje gyvena apie 200 tūkst. lietuviškų šaknų turinčių žydų, o Pietų Afrikos Respublikoje – daugiau nei 70 tūkstančių.

Per Antrąjį pasaulinį karą naciai Lietuvoje, dažnai padedami lietuvių kolaborantų, išžudė 90 proc. iš maždaug 208 tūkst. Lietuvos žydų. Už žydų gelbėjimą Pasaulio teisuoliais yra pripažinti per 800 lietuvių. **TBN inf.**

„Tamburinas“ šoko ir dainavo

Vidurvasarį Šiaulių kultūros centre vyko romų muzikos festivalis „Tamburinas“. „Tamburinas“ – tautinio romų ritmo būgnelis. Šios etninės grupės meno kolektyvai ir atlikėjai džiugino žiūrovus uždegančiomis ir romantiškomis romų melodijomis. Jos skambėjo romų, lietuvių, rusų, italų, anglų kalbomis.

Į festivalį atvyko Išvano Kviko vadovaujamas ansamblis „Sare Roma“. Šiuo metu Išvanas subūrė naują romų vyrų ansamblį „Romanik“. Dalyvavo Lietuvos muzikos ir teatro akademijos absolventas, kylanti operos žvaigždė Goplas Michailovskis. Jis labai mėgsta dainuoti romansus. Goplas šiemet tapo televizijos projekto „Mes vieno

kraujo“ antrosios vietos laimėtoju.

Romų muzikos festivalio organizatorė – šiaulietė Konsuela Mačiulevičiūtė. Ji pati atliko keletą dainų lietuvių, romų ir rusų kalbomis.

Konsuela yra Šiaulių romų integracijos centro pirmininkė. Pasak Konsuelos, romų muzikos festivalis sugalvotas ne šiaip sau, o turi konkretų tikslą – padėti romų tautos

atstovams integruotis darbo rinkoje, visuomenėje. Apie romus, anot pirmininkės, stereotipai vis dar stiprūs ir ne patys geriausi. Ji siekia po truputį keisti visuomenės nuomonę apie savo gentainius.

„Tauta yra tikrai talentinga, o apie jos temperamentą sklendo legendos. Kodėl to neparodyti žmonėms, kodėl nepademonstruoti, kad romai, kaip visi žmonės, taip pat myli, svajoja, rūpinasi savo artimaisiais ir puoselėja tautos tradicijas. Jie taip pat nori dirbti ir mokytis“, – sakė ji.

TBN inf.

Propaguoja dailininko M. Dobužinskio kūrybą ir rūpinasi jo artimųjų amžinojo poilsio vieta

Visuomeninė organizacija „Mosty“ („Tiltai“) jau daugelį metų gilinasi į dailininko Mstislavo Dobužinskio gyvenimą ir kūrybą, propaguoja jo kūrybinį palikimą, rengia tarptautines konferencijas, rūpinasi jo šeimos narių kapavieta Rasų kapinėse Vilniuje. Apie tai kalbamės su šios organizacijos pirmininke Tatiana Afanasjeva – Kolomiets.

Jonas RUMŠA

- Kada pradėjote domėtis M. Dobužinskio gyvenimu ir kūryba, rinkti medžiagą apie dailininką?

- Buvo laikas, kai atsisakyta valdiškos, beveidės, sovietiniais laikais priimtose mokyklų numeracijos ir joms suteikiami vardai. Mūsų Vilniaus 17-oji vidurinė mokykla Žvėryne gavo dailininko M. Dobužinskio vardą. Priminsiu, kad šiandien jos seniai nebėra. Bet tai neturi nieko bendro su mūsų tema.

Taigi tada pradėjome giliau domėtis dailininko asmenybe ir jo kūryba. M. Dobužinskis žinomas visame pasaulyje. Norėjome, kad apie jį būtų plačiau kalbama ir Lietuvoje. Į šį darbą įsijungė visas kolektyvas. Nemažai įdomios medžiagos apie M. Dobužinskį surinko humanitarinių mokslų daktarė Jelena Bachmetjeva.

Man pačiai M. Dobužinskio kūryba buvo žinoma nuo vaikystės. Tėvai rinko paveikslų reprodukcijas, kurios buvo spausdinamos žurnale „Ogoniok“. Pamenu jo iliustracijas A. Puškino poemai „Eugenijus Oneginas“, M. Lermontovo kūriniams. Kazachijos al-Farabi nacionaliniame universitete, kuriame studijavau, trečiame kurse rašiau kultūros istorijos kursinį darbą tema „Dailininkas M. Dobužinskis. Kostiumo istorija“.

Manome, kad mūsų organizacijos pavadinimas – „Tiltai“ – yra labai simbolinis. Tai tarsi tiltai tarp tautų, kultūrų, žmonių. M. Dobužinskis

yra ryškiausias to pavyzdys.

- Taigi apie „Tiltus“...

- Jau dvidešimt dveji metai kasmet lapkričio mėnesį rengiame M. Dobužinskio atminimo dienas. Atminimo dienos vyksta vakarai, teminės konferencijos, skirtos dailininko kūrybai. M. Dobužinskio kūryba – neišsemiamas šaltinis. Mūsų renginiai vyksta Vytauto Kasiulio dailės muziejuje. Patalpas mums suteikia nemokamai, už ką esame labai dėkingi muziejaus vadovybei.

2011 m. Katedros aikštėje Vilniuje atidengta skulptūrinė kompozicija M. Dobužinskiui atminti. Beje, vieta jai parinkta neatsitiktinai. Nuo jos atsiveria vaizdas į Tiltų gatvę, kurią savo drobėje įamžino dailininkas. Kasmet rugpjūčio 15 d. – M. Dobužinskio gimimo dieną – ateiname prie šio paminklo, padedame gėlių. Po to patraukiame tomis vietomis, kurias tapė dailininkas. O Vilniaus senamiestyje yra daug vietų, įamžintų M. Dobužinskio drobėse. Jis labai mėgo senamiestį. Lyginame, kaip tas gatves, namus matė tapytojas ir kaip jie atrodo šiandien. Įdomu, ką

T. Afanasjeva-Kolomiets.

pasakytų dailininkas apie mus, mūsų kultūrą, pamatęs, kaip jo mylimas miestas subjaurotas grafičių?

Po to einame į Šventosios Dvasios vienuolyną. Mūsų kelionė baigiasi Rasų kapinėse, kur yra Dobužinskių šeimos kapavietė.

- Kas joje palaidotas?

Šiai kapavietei jau daugiau kaip šimtas metų. Pirmas joje palaidotas dailininko sūnus Konstantinas 1901 m. Jam buvo devyni mėnesiai. M. Dobužinskis patyrė daug skausmingų pergyvenimų. Būdama aštuoniolikos metų mirė dukterė Tatiana, kuri amžinam poilsiui irgi čia atgulė. Palaidotas dailininko tėvas. Kiek mums žinoma, Dobužinskių šeimos kapavietėje palaidoti devyni žmonės. Bet gali būti, kad iš tikrųjų palaidota daugiau asmenų.

M. Dobužinskis. Autoportretas (akvarelė). 1910 m.

- Kaip atrodė kapavietę?

- Per daugelį dešimtmečių niekieno netvarkomos kapavietė ir skulptūra visiškai sugriuvo, atrodė apgalėtina. Mes pradėjome tvarkyti. Vėliau Kultūros ministerija paskelbė konkursą restauravimo darbams atlikti. Kreipėmės į Dailės akademiją. Jos studentai atkūrė skulptūrą. Tai buvo jų diplominis darbas.

- Priminkite trumpai pagrindines dailininko gyvenimo gaires.

- Dobužinskiiai kilę iš senos Lietuvos bajorų giminės. Mstislavas gimė 1875 m. rugpjūčio 2 d. Naugarde, Rusijoje, artilerijos karininko šeimoje. Tėvui dažnai teko keisti tarnybos vietą, tarnavo jis ir Lietuvoje, Alytuje. Vienas auklėjo vaiką, nes motina dėl aktorės karjeros šeimą paliko. Berniuką nuo mažens traukė tapyba. Dar mokydamasis Vilniaus 2-osios gimnazijos penktoje klasėje, jis nupiešė Rusijos švietimo ministro, atvykusio į Vilnių, karikatūrą. Peterburgo universitete Mstislavas studijavo teisę, bet teisininku netapo. Vėliau mokėsi Dailės draugijos piešimo mokykloje. Dirbo Peterburgo ir Maskvos teatruose scenografu.

M. Dobužinskis buvo pasaulio pilietis, paliko labai didelį pėdsaką

kultūros istorijoje. Trumpesni ar ilgesni laiką jis gyveno dvidešimtyje šalių, dirbo penkiasdešimtyje pasaulio teatru.

Antrasis pasaulinis karas dailininką užklupo Londone, kur buvo išvykęs ruošti savo darbų parodos. Kurį laiką gyveno Paryžiuje, vėliau išvyko į JAV. Mirė Niujorke 1957 m. lapkričio 20 d. Palaidotas Paryžiaus kapinėse.

- Tais pačias metais, kaip ir M. Dobužinskis, gimė M. K. Čiurlionis. Dviejų didžiųjų dailininkų - amžininkų keliai negalėjo nesusikirsti.

- Būtent taip ir atsitiko. Neperdėsiu pasakiusi, kad M. Dobužinskis atrado M. K. Čiurlionį. Atvykęs į Vilnių M. Dobužinskis iš savo bičiulių sužinojo, kad čia dirba labai įdomus dailininkas ir kompozitorius. M. Dobužinskis susidomėjo ir atvyko į vilniečio dirbtuves. Pamatęs M. K. Čiurlionio paveikslus, jis buvo labai sukrėstas ir paprašė duoti tris darbus, kad juos galėtų parodyti savo bičiuliams Peterburge. Ten visi buvo sužavėti ir pakvietė lietuvių į parodą. Dailininkui iš tolimos provincijos dalyvauti parodoje imperijos sostinėje

reiškė atsiveriančias plačias perspektyvas, didelio kelio pradžią.

Rekomenduotas M. Dobužinskio, M. K. Čiurlionis atvyko Peterburgą. Vėliau M. K. Čiurlionis dažnai buvojo Dobužinskių namuose šiame mieste. Svetainėje stovėjo didelis rojalis, nes dailininko žmona buvo pianistė. M. K. Čiurlionis grojo rojaliu su dideliu įkvėpimu. Ir apskritai jis buvo savas žmogus Dobužinskių šeimoje. Dailininką labai nuliūdino ankstyva M. K. Čiurlionio mirtis.

- Kokie M. Dobužinskio nuopelnai Lietuvai?

- M. Dobužinskis į Lietuvą atvyko 1923 m., gavo jos pilietybę ir iškart įsijungė į aktyvų meno ir kultūros gyvenimą. Jis vadovavo Kauno meno mokyklos grafikos ir dekoratyvinės tapybos studijoms, įkūrė privačią meno studiją. Dalyvavo kuriant lietuvišką herbą, vėliavą, ordinus, pašto ženklus. Aktyviai dalyvavo senovės paminklų apsaugos bei restauravimo darbuose kaip komisijos narys.

Per devynis metus M. Dobužinskis apipavidalino 38 Kauno valstybės teatro pastatymus, rašė straipsnius teatro, paminklų apsaugos klausimais, rengė parodas įvairiuose Lietuvos

Prie Dobužinskių šeimos kapavietės. Tatiana Afanasjeva-Kolomiets (ketvirta iš kairės), žymi Lietuvos rusų bendruomenės veikėja Jelena Bachmetjeva (antra iš dešinės).

miestuose. Ir daug tapė. Su teptukais bei molbertu apkeliavo daugelį Lietuvos vietų pėsčiomis. Dailininkui labai patiko lietuviška provincija.

- Ką būtų galima pasakyti apie M. Dobužinskio kūrybinį palikimą?

- Dailininko kūrybinis palikimas milžiniškas. Reikia stebėtis jo darbštumu. M. Dobužinskio paveikslų yra Lietuvos, Rusijos, Čekijos, Prancūzijos ir kitų šalių muziejuose, privačiose kolekcijose. Jo kaip dailininko-scenografo palikimas taip pat labai didelis.

M. Dobužinskis priklauso pasaulio dailininkų elitui. Tačiau jis puikiai valdė ne tik teptuką, bet ir plunksną. Buvo rašytojas, rašė eilėraščius. Yra išleistas jo eilių rinkinėlis. M. Dobužinskio literatūrinis palikimas labai turtingas. Jis parašė daugiau kaip

trisdešimt straipsnių apie kultūrą. 1987 m. Maskvoje išleista jo akademinė „Prisiminimų knyga“. Šiandien ji – bibliografinė retenybė.

- Lietuvių kalba jos nėra?

- Dėjau pastangų išleisti Lietuvoje. Nepavyko. Bet dabar M. Dobužinskio prisiminimus lietuvių kalba galima skaityti internete, kaip, beje, ir rusų, anglų bei prancūzų kalbomis.

- O dailininko kūryba, vardas Lietuvoje šiandien?

- M. Dobužinskio kūryba mūsų šalyje yra plačiai žinoma, ypač tarp menininkų. Meno tyrinėtojai Donatas Strikulis, Skaistis Vikulionis, Živilė Ambrasaitė yra apgynę disertacijas dailininko kūrybos temomis. 2006 m. išleista knyga „M. Dobužinskio scenografija Lietuvos teatro

ir kino muziejais rinkiniuose“. Per paskutinius dvidešimt metų mūsų šalies spaudoje išspausdinta, internetiniuose portaluose patalpinta daugiau kaip trys šimtai straipsnių apie M. Dobužinskį.

- Kokie Jūsų ateities planai?

- Šiomet sukanka šešiasdešimt metų nuo M. Dobužinskio mirties. Rudenį pagal tradiciją rengsime dailininko atminimo dienas. Ruošime mokslinę konferenciją. Tikimės sulaukti svečių iš Rusijos, Prancūzijos, Čekijos. Kaip minėjau, M. Dobužinskio kūryba neišsemiamą. Malonu kiekvieną kartą atrasti jo kūryboje kažką naujo. Tai skatina domėtis, ieškoti. Reikia galutinai sutvarkyti Dobužinskių kapavietę. Be to, jai reikalinga ir nuolatinė priežiūra. Tuo aš ir užsiimu.

Ar dabar apleistame name Užupyje bus įkurtas gudų muziejus?

Apleistas, bet reikalingas

Ne vienerius metus badantis akis apleistas, avarinės būklės medinis namas Polocko g. 52 Vilniaus Užupio rajone gali būti prikeltas naujam gyvenimui. Sostinės savivaldybė ketina rengti šio pastato restauracijos techninį projektą.

Bendra vizija – čia galėtų įsikurti Vilniaus gudų kultūros centras. Jame veiktų biblioteka, skaitykla, turizmo informacijos centras, kavinė, kurioje būtų galima paragauti baltarusišku patiekalų.

Nebūtų pamiršta ir istorija. Nedideliame muziejuje ketinama įkurti Vilniaus gudų istorinę ekspoziciją.

Dabar nebenaudojamas pastatas gali tapti Užupio gyventojų traukos centru. Jame vyktų įvairūs edukaciniai, kultūriniai renginiai bendruomenei.

Mena XIX amžių

Pastatas, pažymėtas Polocko g. 52,

pradėtas statyti 1876 m. Tai – ypatingos architektūrinės vertės medinis pastatas, puoštas medine drožyba, kuriai Vilniuje neprilygsta joks kitas medinis namas.

Šiame name tarpukariu gyveno žymūs kultūros veikėjai – menininkai

Konstantinas Markovskis, Jadvyga Minska, rašytoja Sofija Bykova. Čia lankėsi tapytojas Ferdinandas Rusčicas ir fotografas Janas Bulhakas.

Namas 2006 m. įtrauktas į Kultūros vertybių registrą. Jo bendrasis plotas – 233,33 kv. m. **TBN inf.**

Švedakalbiai suomiai nori gauti tautinės mažumos Švedijoje statusą

Iki šiol pagal Švedijos įstatymus tautine mažuma laikomi tie suomia, gyvenantys Švedijoje, kurių gimtoji kalba yra suomių. Tačiau tokio statuso neturi švediškai kalbantys suomia.

Švedakalbė suomė Barbro Allardt Ljungren du dešimtmečius siekia, kad jos etninė grupė gautų teisę vadintis tautine mažuma.

Daugelį metų kai kurie Rikstago – Švedijos parlamento – nariai siūlė švediškai kalbančius suomius pripažinti tautine mažuma karalystės teritorijoje. Tačiau kiekvieną kartą šios iniciatyvos būdavo atmetamos. Svarbiausias argumentas buvo tas, kad tautinė mažuma turi kalbėti sava kalba. Pagal kalbos požymius suomiškai kalbančius suomius Švedijoje galima pripažinti mažuma, o švedakalbius – ne.

Švedų kalbos versija, kurią vartoja švedakalbiai suomia nuo Švedijos

švedų kalbos skiriasi leksika, tartimi, intonavimu. Daugiatautėje šalyje, kurioje daugeliui jos piliečių valstybinė kalba nėra gimtoji, dauguma švedų pagal tartį iškart atpažins švedakalbius suomius. Tačiau šie dialektai nėra tiek skirtingi, kad juos būtų galima laikyti skirtingomis kalbomis.

B. A. Ljungren teigia, kad, nors švedakalbiai suomia kalba švediškai, jie turi savo kultūrą, istoriją, literatūrą, tradicijas ir kulinarinį paveldą.

Tie, kurie pasisako už tai, kad švedakalbiams suomiams Švedijoje būtų suteiktas tautinės mažumos statusas, savo poziciją remia tuo, jog Europos Tarybos Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijoje apskritai neminimas kalbos faktorius.

Švedakalbiai suomia ne kartą kreipėsi į Riksdagą dėl tautinės mažumos statuso suteikimo jų tautinei grupei. Paskutinį sykį jiems buvo neigiamai

atsakyta 2015 m. Tačiau šiemet tikrai viena partija iš aštuonių, atstovaujantų parlamente, balsavo už tai, kad galimybė suteikti švedakalbiams suomiams tautinės mažumos statusą nebūtų svarstoma. Tai Švedijos demokratai. Jie mano, kad suomius, kurių gimtoji kalba yra švedų, reikia laikyti švedų tautos dalimi, o ne tautine mažuma.

Jeigu švedakalbiai suomia gautų tautinės mažumos statusą, tai į mokyklines programas būtų įrašytas privalomas skyrius apie šios tautinės grupės istoriją, kultūrą, tradicijas, paveldą.

Šiuo metu Švedijoje oficialiai tautinėmis mažumomis pripažinti suomia, kurių gimtoji kalba yra suomių, samiai, žydai, romai ir tornedaliečiai – suomių, apsigyvenusiu Švedijos šiaurėje Torneelvės upės slėnyje, – palikuonys.

SUMMARY

The voices of the representatives of national minorities could be heard in the choir of the singers of the national anthem of Lithuania. "Tautiska giesme" by Vincas Kudirkka could be heard from hundreds of mounds, the symbols of the strength and solidarity of our country, while Lithuania was celebrating Statehood Day on the 6th July. It is good that the people of Lithuania of all the nationalities actively joined this initiative. The members of the association of Jauniunai Polish Culture of Vilnius district sang "Tautiska giesme" on Maisiagalą mound. The voices of the members of Kaunas District Tatar Community were heard from Bazorai mound (Alytus district). The representatives of the national minorities of other districts also joined this initiative.

The first part of the study about Lithuanian Ethnic Communities presented. On the 29th June in the Department of National Minorities the presentation of the first part of the research "National Minorities in South-Eastern Lithuania", performed by the Eastern Europe Studies Centre about national minorities in Lithuania, took place. Ordering the study, which is to be completed until the end of 2017, the Department of National Minorities aimed to comprehensively analyse the situation of national minorities in Lithuania, collect the most important statistical data, based on which the monitoring of the situation of ethnic minorities in Lithuania could be performed in future and initiate discussion regarding the expedience of the development strategy of the Policy of National Minorities. In the first part of the study the situation of the districts of Salcininkai, Vilnius, Svencionys and

Trakai and the municipality of Visaginas, which are densely populated by national minorities, is analysed, as well as primary recommendations regarding the solution of the problems of South-Eastern Lithuania are provided.

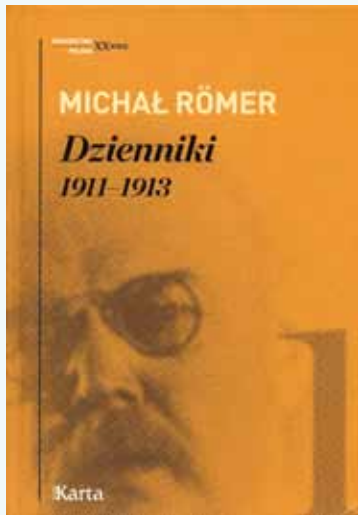
The 620th anniversary of Tatar and Karaim settlement in Lithuania is celebrated this year. The conferences, meetings, concerts, language and cultural schools were held to commemorate this date. Under the decision of Trakai district municipality Board, two squares of Trakai town were named after the names of Tatars and Simon Firkovich. "Thus the Board honoured the significance and importance of closely related to Trakai history national minorities Tatar and Karaim in cultural heritage, memory and present", - states the message of municipality.

Naujos knygos

Šį kartą skyrelis „Naujos knygos“ skiriasi nuo įprasto, kuriame paprastai pristatome naujas, Lietuvoje išleistas knygas apie tautines mažumas. Šiame numeryje pateikiame keletą užsienio šalyse pasirodžiusių knygų, kuriose atspindima lietuviška tematika. Apie Lietuvos tautinių mažumų istoriją, šiandieninę situaciją nemažai knygų išleidžiama kaimyninėje Lenkijoje. Apie jas ne kartą esame rašę „Tautinių bendrijų naujienose“. Šį kartą pristatome naujas šios šalies leidyklų knygas. Dar viena, išleista Amsterdame ir Niujorke, skirta Lietuvos žydų istorijai. Visas knygas galima perskaityti Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekoje. Kai kurios jų išleistos prieš keletą metų, bet Lietuvą pasiekė tik dabar.

Michał Römer.
Dzienniki. T. 1,
1911–1913. –
Warszawa. Ośro-
dek Karta. 2017.
704 p.

Mykolas Rome-
ris – teisėtyrininkas
konstitucionalistas,
profesorius, publi-
cistas, socialinis ir
politinis veikėjas,
masonas – savo die-
noraščiuose įamžino
bendrą lietuvių ir
lenkų istoriją. Jis sugebėjo labai tiksliai užfiksuoti
supančios tikrovės esmę. Pirmoje šešiatomio knygoje
pasakojama apie daugiatautį Vilnių ir jo gyventojus:
lenkus, lietuvius, baltarusius, žydus ir rusus, pateikia-
mi ideologiniai autoriaus sprendimai.

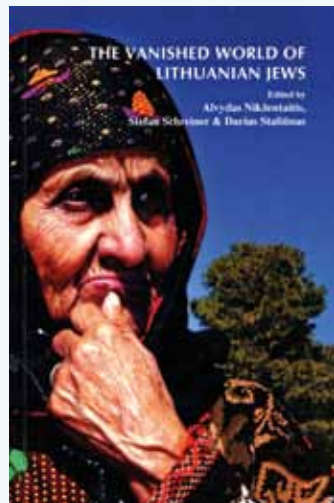
Miejsca wspólnej pa-
mięci Tatarów Wielkiego
Księstwa Litewskiego.
Białystok. Związek Ta-
tarów Rzeczypospolitej
Polskiej. Oddział Po-
dlaski. 2016. 191 p.

Totoriai – viena mažiau-
sių Lenkijos etninių grupių,
tačiau jų istorija Lietuvos
Didžiojoje Kunigaikštystė-
je siekia daugiau negu 600
metų. Kartu su šia tauta
įvairias šalis pasiekė ir islamas. Totoriai dalyvavo svar-
biausiuose LDK šalių įvykiuose. Deja, jau XVI–XVII a.
dauguma jų prarado savo kalbą, dalį papročių, pavardės
buvo sulenkintos. Kolektyviniame darbe pateikiama
Balstogės kaimo muziejuje 2016 m. rugpjūčio 26–27 d.
vykusios tarptautinės mokslinės konferencijos diskusijų
medžiaga. Straipsniuose aptariamos LDK totorių ben-
dros atminties vietos – gyvenvietės, kapinės, mečetės,
paminklai ir kt., iškeliamos bendros problemos ir jų
sprendimo galimybės.

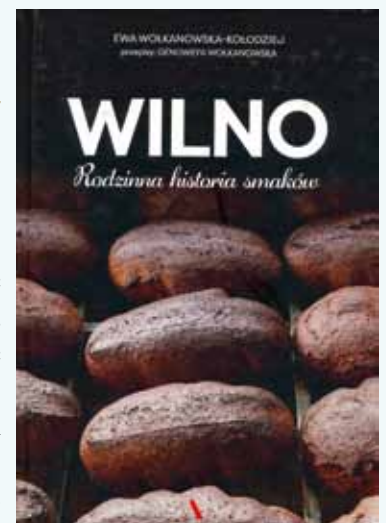
The vanished world
of Lithuanian Jews.
Amsterdam. New York.
Rodopi. 2014. 323 p.

Esė rinkinyje patei-
kiama 1997 m. Nidoje ir
2001 m. Telšiuose vyku-
sių tarptautinių konferen-
cijų medžiaga. Autoriai,
Izraelio, JAV, Didžiosios
Britanijos, Lenkijos, Ru-
sijos, Baltarusijos, Vokietijos ir Lietuvos istorikai,
atskleidžia šimtmečiais egzistavusį Lietuvos žydų pa-
saulį. Aptariamos temos: žydų santykiai su kitais šalies
gyventojais, valstybės politika žydų klausimais įvairiais
istoriniais laikotarpiais, žydų bendruomenės vaidmuo
politiniame gyvenime, holokaustas. Pratarbę knygai
parašė filosofas a. a. Leonidas Donskis.

Ewa Wołka-
nowska-Kołodziej.
Wilno. Rodzinna
historia smaków.
Warszawa. Wy-
dawnictwo Agora.
2016. 303 p.

Tai knyga apie
šiandieninę Lietuvą,
daugiausia – apie
Vilniaus kraštą.
Knygoje surinkti
Volkanovskių – mo-
tinės, virėjos, maisto
ruošimo receptai,
populiarūs tarp Vilniaus krašto gyventojų, ir dukros,
reporterės, straipsniai apie šį kraštą ir Lietuvą. Jie
papildyti vaizdingomis nuotraukomis. Monografijoje
daug naudingos istorinės ir etnografinės informacijos.

Šiomet sukanka 620 metų nuo totorių ir karaimų apsigyvenimo Lietuvoje

Šiai datai buvo skirta nemažai renginių. Apie juos rašome šiame „Tautinių bendrijų naujienų“ numeryje. Tai mokslinės konferencijos, diskusijos, susitikimai, koncertai. Pažymint jubiliejų, Trakuose dviem skverams suteikti Totorių ir S. Firkovičiaus vardai. Jubiliejui buvo skirta ir Kūrybinė totorių vasaros mokykla bei Karaimų kalbos ir kultūros mokykla. Čia spausdinamose nuotraukose užfiksuotos šių mokyklų baigiamųjų koncertų akimirkos.

